ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

РІК IV — БЕРЕЗЕНЬ 1967 — Ч. 3/60

Б. Антоненко-Давидович

І СТОЇТЬ ЦЕЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЧУДОДІЙ...

Тарас Шевченко!..

Просте селянське ім'я, одверте й гостре мужицьке слово... Та вже від самого тільки звучання їх вернуло з душі колись аристократів, у руках яких була тоді література і які визнавали в ній тільки „високий стиль". Чи думалося цим володарям неозорих ланів і мільйонів кріпаків, чи снилося тому вчителеві малого Шевченка, який не побачив у хлопця кебети „ні до шевства, ні до бондарства", що це непоказне ім'я стане відоме й дороге не тільки кожному на Україні, але й у широких світах, що воно лунатиме й у наступних віках і стане всім гнобленим земної кулі символом гніву й любови, боротьби й перемоги!

Де, в якій ще країні знайдеш такого заступника свого народу, що втілив би в собі всі болі, жалі й сподівання народні і своїм вогненним словом освітив би дальні обрії часу й простору? Хто ще, як Тарас Шевченко, промовив світові про свій знедолений народ, що майже згубився був на вибоїнах та вирвах історії, на тих „розпуттях велилюдних"? Чиє ще поетичне слово взяли собі так близько до серця люди не тільки на рідній землі, а й скрізь, де панує соціяльна несправедливість, визиск і національний гніт? В якому ще велетневі думки й почуття так щільно і так гармонійно сплелися в одне недоцільне ціле глибоко національне єство та інтернаціональне звучання його слова?

Щоб зрозуміти це виняткове в історії літератур та суспільних рухів різних народів явище, про яке не тільки вражені сучасники Шевченка, а й нащадки з подивом казали: „Відкіля нам сіє?", збагнути, яке чудодійне зерно зродило його, які соки живили й надавали титанічної сили, треба перекинутись думкою на півтора сторіччя назад, у передшевченкову епоху.

Буремний і значущий був початок XIX сторіччя. Вздовж і впоперек Західньої Европи маршували армії Наполеона, цього новітнього Цезаря, перед яким тремтіли і схиляли покірні голови короновані монархи, а він ішов переможцем далі, втягаючи в страшну воєнну колотнечу все нові й нові народи...

Брижилося плесо політичного життя Европи, поволі нагромаджуючи потужні хвилі для наступної революції 1848 року, що скасує по західньоевропейських країнах кріпацтво; вже ворушилися царі, як скаже далі Шевченко, і в народів народжувалася надія, що „буде правда на землі".

Народжувались і ширились надії на краще майбутнє в европейських народів. Але на що міг сподіватися український народ на межі двох століть, розпайований між дужими імперіями, затиснутий лещетами кріпацтва, причавлений національно, зраджений своїми вищими соціяльними верствами й кинутий напризволяще панам неситим? Які надії міг плекати цей народ - парій, мордований і четвертований якихось тільки чверть століття тому в Кодні та Могилеві-Подільському за останній гайдамацький спалах свого гніву, народ, що втратив тепер усе — і свого речника — інтелігенцію, і право розпоряджатися своєю долею, і навіть своє національне ім'я?

Пляномірно й послідовно російські царі забирали з українського народу все, що він здобув собі у визвольній війні 1648 року під проводом Богдана Хмельницького, коли повстав проти шляхетської Польщі.

А великий народ, який, заступаючи татарам шлях на захід і знесилюючись у безнастанній боротьбі з мусульманським сходом, зумів напружити ще раз свої сили й скинути кормигу шляхетської Польщі, народ, що марив стати нарешті господарем власної долі, цей народ тепер обернуто на кріпаків. Він уже не людина, що може сказати", як писав Сковорода: „І я людина, і мені, що людське, не є чуже", а — безправна істота, визискувана робоча сила, полишена на ласку й сваволю поміщика.

Але в цьому народі ще жили спогади про втрачену ілюзорну волю, ще подекуди доживали віку старі, що бачили коліївщину, самі брали в ній участь, як той Шевченків дід - гайдамака, оповідання якого про Ґонту й Залізняка так вразили колись малого Тараса.

Жевріли подібні спогади і серед окремих дрібномаєткових дворян.

Це з середовища цього провінціяльного народолюбного панства вийшов Котляревський, який сміхом своєї „Енеїди" став будити приспану Україну від летаргії; ці ж кола висунули й Квітку - Основ'яненка, що перший у світовій літературі взявся описувати не ідилії з пейзанами та пейзанками, як то було досі в аристократичній літературі, а справжній побут народу. „Я написал „Марусю" и доказал, что от малороссийского языка можно растрогаться", — справедливо пишався в одному з своїх листів Квітка-Основ'яненко. Ці слова звучать за наших часів наївно, але вони були поважним арґументом на початку XIX віку. Адже ще в XVII сторіччі патріярх Іоакім проголосив: „Когда будет много языков, пойдет смута в земле", і це було не тільки гаслом, а й практичною програмою до стирання мов народів російської імперії. Не дивно, що на початку XIX сторіччя, як писав Квітка - Основ'яненко в своїй „Супліці до пана ізДателя", „Є такі люди на світі, що з нас кепкують і говорять та й пишуть, буцім-то з наших ніхто не втне, щоб було, як вони кажуть, і звичайне і ніжненьке, і розумне і полезне, і що, стало бить, по-нашому, опріч лайки та глузування над дурнем, більш нічого не можна й написати".

Однак, хоч які справедливі, щирі й демократичні були голоси „батька нової української літератури" Івана Котляревського й „батька української повісти" Грицька Квітки - Основ'яненка та інших наших письменників передшевченківської доби, але без Шевченка ми почували б себе безбатченками не тільки у великій літературі, а й у суспільному житті. Бо то були голоси співчуття, вболівання, туги, а не крик розпачу й гніву змордованої кріпацької душі.

Хтозна, чи були б такими, як вони стали для України, Михайло Драгоманов, Іван Франко й Леся Українка, якби позад їх не стояла монументальна постать Шевченка, що правила їм за зразок, за прапор, за дороговказ. Може б ще довго мусіли б доводити українські народолюбці тим, кому довести щось може тільки сила, що й під селянською сорочкою б'ється людське серце й що „як говоримо, так і писати треба" (Квітка - Основ'яненко), може б ще довго ниділа українська література на загумінках провінціялізму й хуторянства, лишилась би на розвагу вузькому колу людей, літературою „для домашнього вжитку", якби не Шевченків прометеїзм, що вивів свій народ і його літературу на широкі світові шляхи.

Коли народ спить, оповитий глибокою летаргією, що майже межує з смертю, коли можновладці не тільки що ставлять під сумнів, а часто - густо заперечують саме існування його самодостатньої індивідуальности, тоді мало що можуть зарадити „супліки", які пишуть за народ його зичливці! Сам народ повинен сказати за себе своє слово і тим словом збудити свою „хиренну волю".

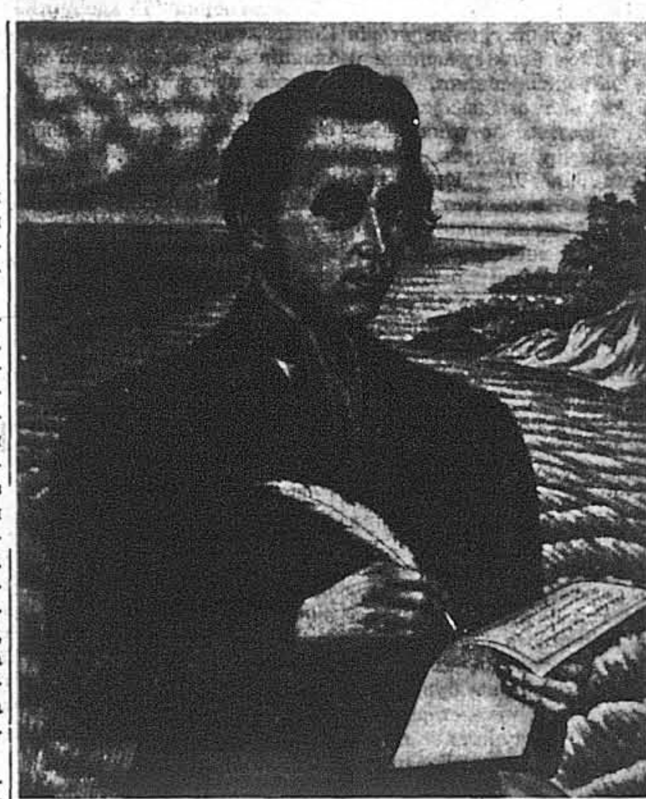
І таким словом народу українського став „Кобзар" Тараса Шевченка. Це — не тільки геніяльний твір, це — феноменальне явище, чудо, як казали в давнину, коли незрячий прозрів, щоб побачити себе й батьків своїх, коли німий заговорив, щоб сказати за всіх, звернутись до мертвих, живих і ненароджених земляків своїх.

Якби нова українська література почалася не з Котляревського, а з Шевченка й на ньому тільки в основному закінчила б XIX сторіччя, вік своєї фундації, ми однаково мали б уже велику літературу, великого народу: без Шевченка — ми ще довго лишались би етнографічною масою, а наша література скидалась би більше на експеримент, що силкується довести важко доводиме...

Затужавілий і зсохлий був український переліг, який треба було ще зорати, щоб „розпанахати погане, гниле серце трудне", вицідити з нього сукровицю, а далі засіяти новим добірним зерном — налити „живої" крови. І кремезний, потужний ратай іде на переліг з самого пекла кріпаччини. З тої Звенигородщини, де ще недавно ходили колії з свяченими ножами...

Нема нічого парадоксального в тому, що не хто інший, а саме кріпак-поет возвеличив своїх „малих рабів німих" і „на сторожі коло них" поставив нечуване досі по силі й діяпазону впливу вогненне слово. Як у чудодійному фокусі, зосередила в ньому доля все трагічне й усе краще, що було в цілому народі. Вона дала мужицькому поетові такий променистий талант, що його не могли заперечити ні „принципові", ні безпринципні вороги поета і його народу, які не хотіли визнавати за цим народом права навіть на національно - культурний розвиток. А це вже була велика моральна й культурна перемога! Перемога не тільки поета, а і всього пригнобленого люду, що рано чи пізно зірве з себе пута соціяльного і національного поневолення, перемога його висміяної панами й зацькованої цензурою мови, що повноголосно зазвучить у великому хорі вільних збратаних народів.

І стоїть цей український чудодій і досі нерозгаданий враженими ворогами й гаряче люблений повсюдно трудящим людом, і дивиться з полотен портретів, з бронзи монументів, з людських сердець на свій народ — такий же чудодій у своїх великих ділах.

Іван Кейван — Шевченко-поет

ВИКЛАД ПРО ЛЕСЮ УКРАЇНКУ

Вінніпеґ. — Тут у приміщенні Українського Народного Дому відбулося в неділю дня 19-го лютого заходами Товариства ім. Лесі Українки свято патронки товариства з концертовою й рецитаційною програмою, якою проводила пані І. Гайовська. Головну доповідь на святі виголосив професор Яр. Рудницький, Президент УВАН у Канаді. Він торкнувся актуальної тепер у Канаді справи двокультурности й на прикладі драми Лесі Українки „Оргія" дав широку аналізу розв'язки цього питання в інтерпретації поетки. Доповідь своєю актуалізацією тематики й оригінальним новим підходом різко відрізнялася від подібних доповідей з нагоди свят Лесі Українки. Вона викликала живий обмін думок серед присутніх. Пані І. Шкреметка, голова Товариства ім. Лесі Українки дякувала проф. Рудницькому та іншим учасникам свята.

Ян Фрилінґ

ТАРАС ШЕВЧЕНКО Й ПОЛЯКИ

З ПРИВОДУ КНИЖКИ ЄРЖИ ЄНДЖЕЄВІЧА „УКРАЇНСЬКІ НОЧІ, АБО РОДОВІД ГЕНІЯ"

Професор Ян Фрилінґ, теперішній директор Інституту ім. Пілсудського у Ню Йорку, передав нам обширну статтю під повищим наголовком, з дозволом довільно використати її у „Свободі". Поміщуємо статтю в скороченні.

Понад 60 років тому, як учень першої кляси Третьої гімназії у Львозі, я записався на надобов'язкову післяобідню науку мови, яку на тодішніх шкільних свідоцтвах називано „рускою мовою". Впродовж чотирьох років вчащав я на ті лекції, а моїм першим учителем був о. крилошанин Онуфрій Лепкий, батько Богдана Лепкого, професора Ягайлонського університету в Кракові. Бачу перед собою шанобливу постать о. Лепкого, як у золотому фелоні й клобуку відправляє Богослужбу, співає церковні пісні й грімким голосом промовляє з проповідниці. Ми, римо-католицькі учні-поляки з особливих нагод бували й на Богослужбах у греко-католицьких церквах.

То знову пригадую, як той згорблений віком священик стоїть у чорній реверенді біля катедри і на лекції про Шевченка майже шепотом деклямує чудовий вірш:

„Поклала мати коло хати
маленьких діточок своїх,
сама заснула коло них, —
затихло все, тільки дівчата
та соловейко не затих . . ."

Вірші Шевченка були постійним мотивом наших лекцій, але ні один з моїх учителів ніколи ні словом не згадав про якусь там ненависть Шевченка супроти Польщі. Зате часто говорили про неї ті, які хотіли роздути злощасну і прокляту незгоду між нашими обома народами. Ця проблема була неодноКратно предметом розгляду і з'ясовування, але маю враження, що словом „Польща" охоплюється узагальнююче певний період польсько - українських, а може слід би сказати польсько - козацьких відносин, про які писав Шевченко, не поскупивши суворими обвинуваченнями на адресу поляків . . .

У квітні 1908 року, в десять днів після вбивства Андрея Потоцького, маючи тоді 16 і пів року, я був у Варшаві на Великдень. Тоді-то я мав щастя відбути довгу розмову з Стефаном Жеромським. Як велично він умів піднестись вище наших проминальних, хоч і зрозумілих та часто оправданих гнівів і жалів, маючи перед очима далеку візію, яка вказувала йому на невідхильну конечність поправи взаємин між обома народами. Але, коли мова про Жеромського, то пригадуться його „Щоденники", в яких він часто згадує і цитує — Шевченка.

Ставлення Шевченка до Польщі я хотів би з'ясувати, пригадуючи його відносини з окремими поляками. Цей сухий, хронікарський перелік оповість, як один за одним поляки з'являлися в житті Шевченка, не раз як сердечні приятелі, пов'язані з ним сильними вузлами братерства. Часто між ними були люди високого інтелектуального рівня, політики, письменники, поети й мистці. Мимохіть насувається запит, чи такі відносини були б можливі між буцім-то ненависником та палкими польськими патріотами?

Відповідь на це питання дає посередньо цінна книжка Єржи Єнджеєвіча, яка є романописною біографією Шевченка. З твору Єнджеєвіча зачерпую характеристичні відомості, що стосуються Шевченка.

Першим, мабуть, поляком, що з ним доля звела поета, був Ян Димовський, управитель українських маєтків Павла Енґельгардта, власника понад десяти тисяч панщизняних душ, однією з яких був саме Шевченко Димовський полюбив чотирнадцятирічного хлопчину і взяв його не тільки до послуг на дворі, але й почав давати йому лекції історії, географії і природничих наук. Лекції відбувалися частинно по-українськи, частинно по-польськи і здібний хлопець швидко так вивчив польську мову, що міг нею свобідно порозумівати ся . . .

Велике значення мала для Шевченка зустріч з приятелем Димовського, поляком, Стефаном Пшевлоцьким, артистом малярем. Це він пізнався на малярському таланті молодого хлопця і взявся уділювати йому лекції; завдяки йому Шевчено пізнав підстави малярської творчости. Образам поета посвячується тепер — і слушно — щораз більше уваги, отож варто пригадати ролю, яку в його житті відіграв професор Віленської академії, Ян Рустем. Він дав кільканадцятилітньому учневі не тільки низку засадничих вказівок з ділянки рисунку, але й увів його в тайни теоретичної естетики. У Вільні Шевченко опинився разом з Енґельгардтами і там полюбив швачку пані Енґельгардт, молоду польську дівчину, Ядвіґу Гусаковську. Під час романтичних зустрічей вони спільно деклямували вірші Міцкевича, тодішнього божка віленської молоді . . .

Павла Енґельгардта, адю-

(Закінчення на стор. 5-ій)

Тарас Шевченко в колі польських засланців в Оренбурзі 1850 року

Микола ІЛЬНИЦЬКИЙ

ОСТАННЯ ПОДОРОЖ ПОЕТА

Несуть труну по Україні. Траур
Людські серця повив у горний креп.
Зі скель, дерев і трав гарягі сльози,
Стікаюги по українських ріках,
Вливаються в моря од сліз солоні.
Свігками по ногах палають зорі
І капають, як віск, на узголов'я.
Несуть невсипні материнські руки
Своїх ще не народжених дітей
Прощатися з Тарасом. Зашумлять
Понад Дніпром поетові століття
Ударами землі по домовині,
І шелестом стовікових дубів,
І сивими туманами скорботи,
І думами достиглими, як овог.
Несуть труну Тараса Україною,
Ненаге трон володаря. Ескорт
Найродовитіших династій світу:
Синів землі — одвігних хліборобів,
І кобзарів, що прадідів діла
Для правнуків кладуть на многоструння.
Оті діла — Тараса спраглі мрії —
Нащадкам зашумлять пахугим колосом,
Щоб стати їм духовним вігним хлібом.
Ридають реквієми. Із плегей
Труну знімають у мовгазній тиші,
У дзвони б'є блакитний небозвід,
І хилить небо голову невкриту.
Несуть труну по Україні. Тригі,
Як то годиться, вдарять об пороги
Дніпровських берегів, і віддадуть планеті:
Тепер поет належить їй. Земля
Навкруг осі кружляє обережно,
Щоб сина не збудити. Лиш Дніпро
Наспівує у вуса колискову.
Та вдарив раптом у там-тами Ніл,
Танцює стрункостанна Міссісіпі,
І кропить Ґанґ священною водою . . .
Благословен поет, кому в труні
Земля співає вігну колискову.

Львів, 1964

Борис НЕЧЕРДА

ІЗ ПОЕМИ „ШЕВЧЕНКО"

І гнів — не гнів, і розпаг на облиггя
не ставив остатогного тавра.
Та світ постав оголеним, і ближгав —
і голову обхоплював Тарас.
Слова — пусте. Тринадцятий апостол
устами ледве гутно жебонів.
Пустелею лягла здревіла постіл,
і гострі лікті тішаться по ній.
Вщухала ніг. І говорилось „годі"
усім ногам, якими відболів.
Пресвітлий сон врогисто рани гоїв
і дарував вітгизну з-під поли.
Як виділось, як солодко ридалось
й бажалося дитинної доби! . .

Ген-ген жінки з відкритими ротами
стоять в степу, мов крем'яні баби.
Погорнені одним нерідним ґрунтом,
посігені, поклььовані, без ніг —
стоять і ждуть.
І сотворяють груди
одвігну справу: молоко й пісні.
А діти ж де? . . На гистому порозі
зросли, як тлусті трави по зимі.
То де ж вони, синогки-оборонці?
Нема таких. Перевертні самі!
Синів у світ терлюжили циклопи —
уже й могил не видно звідціля!
А вижили нездухі й куцолобі,
і посіпаки батюшки-царя:
нема дурних горіти і тонути —
пошилися у блазні, в крамарі!
Отож — стоять і білим світом нудять
(ошукані, бездітні, крем'яні!)
Стоять і плагуть.
Плата — немала!
І вже Тарас у доколінній льолі
між ними — безіменне немовля!

Уздріли, підняли, усиновили,
нагодували, знадили до сну
і поодинці подались на вигін,
лишивши коло хлопгика — одну.
А хто вона: кохана, мати, символ?
Вона — була!
І піснею — цвіла,
і піснею вкладала в нього силу
супроти сліз, молитов і царя!
„Синки мої — душею волохаті —
базікають та пнуться догори,
побралися за руки з ворогами
і запили по мені могориг.
Ой, може, ти на вітер слів не кинеш
і в безталанній мої гаси
не гнутимеш переді мною кирпу
й напитися небозі подаси . . ."

(Із книги поем „Лада", Одеса, 1965,)

Леонід ПОЛТАВА

НА ПАМ'ЯТНИК ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ В ХАРКОВІ

Так легко танули сніжини,
Діткнувшися його гола,
Що по замерзлій Україні
Аж вістка радісна пройшла:
У бронзі й камені — воскрес
І, хог закований за ґрати,
Чекає знаку із небес,
Щоб на землі його подати . . .

Не подивились янигари
І зайди з тульської землі,
Які страшні снуються хмари
На непорушному голі . . .
Та в ніг будови і розвалу
Ти, в сяйві радісних пожеж,
Зійшовши гордо з п'єдесталу —
Народ на Київ поведеш!

1948

М. Скала-Старицький

ВАСИЛЬ ХМЕЛЮК

(з нагоди ретроспективної виставки вибраних твозів у Парижі)

У відомій і престижевій ґалереї Дюранд-Рюель в Парижі відбулося відкриття великої виставки 60 вибраних творів українського маляра, Василя Хмелюка. Виставка займає дві великі залі, завішані вибраними творами мистця між 1935 і 1960 роками. У більшості це красвиди, квіти, мертва природа, декілька портретів, та „ню". Виставка робить імпозантне враження. Елеґантний катальог виставлених творів попереджує уривок із листа мистця до власника ґалереї п. Шарля Дюранда-Рюсля, з 12 жовтня 1943 р., у якому Василь Хмелюк пише:

„Барви . . . завжди були моєю пристрастю. Закінчивши університетські студії, я посвятився мистецькій діяльності, заохочений до цього передовсім великим колекціонером С.І.Щукіним, а потім світово відомим Амбруазом Воллярдом, який, як відомо, цінив мої образи і патронував моїм першим виставкам.

„Мої сюжети, ідеї? — рискуючи бути дещо балакучим, я все ж скажу, що радо малюю мертву природу; грушки в золотистих тонах; сріблисті дині; горіхи . . . сумний шепіт ліса самого.

„Сіре, блакитне, зелене, рожеве . . .

„Чарують мене також красвиди, повні дерев та темного птаства, з безмежним фіолетом в далині. Красвиди потрясені наростаючим вихорем.

„Я не погорджую наготою тіла жіночого з делікатністю його тонів.

„Та врешті, я так люблю квіти!

Квіти, що на них не дивишся, лише слухаєш . . .

Як слухаєш ніч або ранок. Але ж як все це малювати?

„Вступивши на шлях мистецької кар'єри в часі облудних теорій та досвідів, мені не лишається нічого іншого, як, з молитвою на устах, слухати знову завсіди свіжого голосу прекрасної Природи . . . й малювати якнайпростіше в світі . . .

Малювати . . .".

***

У цьому листі, як бачимо, ціле „кредо" мистця Василя Хмелюка. Кредо просте, без зайвої філософії, без облудних теорій, якими звичайно виправдовують себе мистці без таланту, без справжнього покликання.

У каталозі попередньої виставки Хмелюка у тій самій ґалерії, член Французького Інституту (який об'єднує Французьку Академію, Академію Мистецтва і Науки та інші), відомий історик мистецтва, Шарль Кюнстлер пише:

„Голубе, червоне, зелене, сіре,
Акорд жалібний і тихий
Гомонить із світу,
Де все сльози і сміх,
Радість і біль, усе,
Той самий спектакль п'янкий . . ."

Ці слова, присвячені маляреві Василеві Хмелюкові, одним із його поклонників, можуть служити прелюдом до цього концерту рідкісних барв, особливих нюансів, які характеризують картини цього великого мистця. Василь Хмелюк є не тільки поетом, музикою кольору, усміхненим чародієм дивно лагідного й полонюючого світу, у якому дійсність показана без зайвих прикрас, це також, і перш-за-все маляр. Маляр, захоплений гарними формами і гарним змістом, ніжними, густими і вишуканими почерками, які манять очі, а рука тягнеться, щоб їх попестити, як знамениті емалії старих лімузинських майстрів.

„Його ім'я відоме великим колекціонерам з-за кордону, музеям в Люцерні, у Лондоні, Стокгольмі, які гордяться тим, що мають картини Хмелюка. Він був відкритий парижанам Амбруазом Воллярдом. Василь Хмелюк представляється сьогодні наново із надзвичайною збіркою портретів, мертвої природи, квітів, красвидів, які виявляють і довгу терпеливість, і сильну шляхетність мистця, який знає, що нічого гарного не твориться без відповідного часу. Але, яка нагорода за таку працю! Які також невідомі досі і неужиськані гармонії барв, у яких віддзеркалюються, і чуття і думка, і серце і розум, так щасливо поєднані. Василь Хмелюк натовщує широкими наверствуваннями червоно-ясними або темними, вишневими, зеленими, чорними, які творять субтельні вібрації рідкісних півтонів, що дають його картинам і єдність і блиск, і запал і це таємне тремтіння, що є життям і поезією людей і всього живого".

***

Про Хмелюка можна писати багато, але читачам найцікавіше мабуть буде знати, хто він, та як зробив справжню кар'єру великого мистця на міжнародному ґрунті?

Маестро Хмелюк людина надзвичайно культурна, тонка й не любить говорити про себе, хіба що дуже коротко:

„Я ніколи не шукав популярности й розголосу . . ."

Та все ж ми знаємо, що він роджений на Великій Україні, в старій і заможній козацькій родині з глибокою традицією. Зауважуючи у нього нахил до малярства ще змалку, батьки улаштовують йому справжнє ательє артиста і дають йому доброго професора, одночасно, молодий Хмелюк є учнем ліцею, який закінчує ще на Україні.

Значно пізніше, після закінчення університетських студій у Празі, він прибуває до Парижу, де присвячується виключно малярству та поезії.

Це може мало ще відоме, але Хмелюк є також одним з найбільш оригінальних модерних поетів, не лише українських, але і взагалі европейських. Твори його видані тому біль 40 років, залишаються найсучаснішими, а українська молодь лиш тепер їх відкриває з подивом.

Та повернемось до його кар'єри чисто малярської. Прибувши до Парижу у 20-тих роках, в час великих мистецьких подій та відкрить, коли екстраваґантність була законом, Хмелюк залишається одним із тих вже рідких нині й леґендарних „монпарнасців" про яких (зокрема про нашого мистця) зі зворушенням згадують такі письменники, як Франсіс Карко, Мішель-Жорж Мішель, Рене Барт та другі. Згадавши імена цих письменників та пережиті з ними хвилини, маестро продовжує замріяно:

— Незабутня доба! Це нічого, що найчастіше ми були без гроша, але кишені повні чудових ідей! А всі ті білі божевільні ночі! Надзвичайні часи, коли Париж, навіть в зимі, був теплим, не чужим, нашим . . . коли в ньому творилося щось величного!"

Отже в цю давню вже добу, Хмелюк зустрічає Амбруаза Воллярда, того самого, хто відкрив світові Ренуара, Сезана, Деґа, Ґоґена, Сіслея, Тулюз-Лютрека та багато других. Воллярд зразу дуже зацікавився творчістю нашого земляка. Він пропаґує його в Парижі і патронує його виставкам. Крім Воллярда творами Хмелюка зацікавився також великий коллекціонер Щукін.

Та пізніше, і до цього часу, це династія Дюранд-Рюєлів, відома усьому світові, що мала і має найвизначніших мистців, це вона влаштовує не лише нинішню велику ретроспективну виставку Хмелюка в своїй ґалереї, але й усі попередні його виставки в Парижі та поза Францією.

— Словом, ви попали маестро, зразу до „родини" великих, не тільки малярів, але й покупців, колекціонерів?

— „Так, якщо хочете".

Так це мабуть, тому ви ніколи не думали про популяризацію вашого імени? Вона вийшла сама від себе, від вашої творчости, яку високо оцінили ті, хто, як кажуть, надавали й надають тон та ціни на міжнародному мистецькому ринку.

В цей час, коли закінчую статтю, афіші з іменем нашого мистця ще пишаються на паризьких бульварах, оздоблені трикольоровими французькими прапорами (такі афіші із державними лентами мають право виставляти тільки великі й заслужені мистці за дозволом міського паризького уряду). Як всі виняткові виставки, ця виставка нашого мистця тривала п'ять тижнів, й залишаєтьсня однією із видатніших мистецьких подій Парижу.

Про успіх цієї виставки свідчать не лише численні відгуки французької фахової критики, але, й особливо, ентузіястичні, повні захоплення вислови самої паризької публіки, вписані в „Золоту Книгу" цієї виставки.

Ось декілька із них:

„Пентр" („Маляр"), Париж 18-го січня 1967.

ХМЕЛЮК (Ґалерія Дюранд-Рюель, до 11-го лютого. 60 ретроспективна виставка вибраних творів між 1935 і 1960 пригадує тим, які можливо призабули, і тим, які не знали, що Василь Хмелюк був і є одним із найкращих малярів його ґенерації..

Затишне життя, відсутність у колективних маніфестаціях, байдужість до усякої реклями — пояснюють дещо це релятивне забуття. „Концерт", „Голубі квіти у чорній вазі", „Гриби" та багато інших картин оригінального малювання й стилю, зворушують своїми барвами, і свідчать про сталу вартість цього маляра, незрівняного поета, ніколи байдужого.

Ф. Г. Лем

„АРТС и ЛЮАЗІР" („Мистецтво й Розвага"), Париж 18 1967.

ХМЕЛЮК, Ґалерія Дюранд-Рюель, до 11-го лютого. 60 картин цього маляра українського походження, що постійно виставляє у названій ґалерії, якого велика виставка відбулася у 1960 році. У різноманітних форматах — сюжети представлені в упрощених формах, мальовані сильним почерком, пориваючим запалом, яскравими барвами. Наголос сильно експресіоністичний, часто настороженний та бурхливий — дає предметам, красвидам, — особливий характер, що сильно вражає.

Р. (-аймонд) Ш. (-армет)

„АЖАНС КОТІДІЄН" („Щоденні відомості"), Париж 6 січня 1967.

ХМЕЛЮК. Одна із цих гарних виставок, які любить влаштовувати Дюранд-Рюєль. Твори Хмелюка, мальовані між 1935 і 1960 рр., відповідають досконало нашому часові. Із щедрого кольорового тіста виринають квіти, мертва природа, красвиди. Барви іноді приглушені, майже сумні, але найчастіше живі й теплі. „Соняшники", мальовані у 1950 р., із силою, нервом та ніжністю. Ваза,із якої виринає гілля, завершене квіттям — творять одну цілість, яка ілюструє найвартісніший стиль. Подобається також тонкість та прозорість „Дороги до млина", „Береги Люари", мальовані мистцем у 1960, який не перестає дивувати.

Роберт Баррет

Олекса Веретенченко

НАДАРМА НАКЛИКАЄШ РОЗЛУКУ

Сіє з решета білу пилюку,
Замітає сліди зима . . .
Надарма накликаєш розлуку —
Та розлука прийде сама.

Не махнеш у вікні рукою,
Не почуєш мою ходу.
Ти не знайдеш мене ніколи,
Так, як я тебе не знайду.

1967

ДО 70-РІЧЧЯ СМЕРТИ ПАНТЕЛЕЙМОНА КУЛІША

Крім своєї визначної видавничої, письменницької, журналістичної, перекладницької та громадської діяльности Пантелеймон (Панько) Куліш (1819-1897) відіграв визначну ролю в формуванні й збагаченні української літературної мови. У своїх багатьох оригінальних творах і перекладах, щоб збагатити слівню, позичав іноді залюбки з церковно-слов'янської мови (нпр.: вопіє, бдіння, создав і ін), а то й попадається в нього тут і там москалізм (нпр.: плут, глава, возможно, підозрительний, і ін.), чи польонізм (нпр.: вомпити); може це позички з актової мови XVII. і XVIII. ст. Ідеалом Куліша було вийти з меж етнографізму, присвоїти українській літературі всесвітніх письменників та підняти рідну мову до рівня інших европейських культурних мов. Шукав Куліш і кував багато нових наукових термінів. Як тонкий знавець народньої мови і зручний стиліст творив він багато цікавих слів, а все в дусі, тобто за звичаями й законами народньої мови Нічого дивного, що його мова, багата й образова, і досі є джерелом для української лексики й фразеології.

Літературна праця Куліша виявляє сама в собі вміння приспособлювати українську мову до найрізніших стилів і тем, починаючи від західньо-европейських авторів („Позичена Кобза"). Зокрема важні Кулішеві переклади Шекспірових творів. В своїх перекладах Куліш досягнув високої організації української мови, пильнуючи водночас її народности та чистоти. В його руках стає українська мова міцним, певно-виявленим і випробуваним інструментом, що ним може й по сьогодні користуватися як письменник, так і дослідник. Зокрема важливі наголошені тексти Куліша, що він їх видавав у Петербурзі своїм правописом („кулішівка") у власній друкарні.

Дбав він теж наполегливо про збереження й плекання української мови в масах. Як один із визначних патріотів дев'ятнадцятого століття — Куліш у передмові до своєї „Граматики", виданої в Петербурзі в 1851 р., написав такі знаменні слова про ро-

Пантелеймон Куліш

лю батьків у збереженні й плеканні рідної мови:

„Найперше діло в отця-матері повинно бути, щоб дитину своєю рідною мовою до розуму доводити, щоб дитина, вчившись письменства, од своїх людей не одвикала, а на добро своїй громаді до розуму доходила: З тих бо письменних мало добра буває, що чужоземцями через науку робляться й до свого рідного люду слова промовити по-своєму не вміють."

І коли сьогодні по широкому світі живо обговорюють справу збереження й плекання рідної мови, немає найменшого сумніву в тому, що найперше й найголовніше середовище для цього — українська родина, батько й мати, рідна хата.

Без зберігання української мови в українських родинах, без плекання рідного слова й рідних традицій в цих основних клітинах національного організму, не можна аж ніяк говорити про якінебудь успіхи в ділянці української мови та її культури в діяспорі. Батьки мають священний обов'язок навчати й уживати рідної мови у взаєминах з дітьми.

***

В цілому треба ствердити, що Куліш, працюючи ввесь свій вік над вивчанням української мови, дійшов у цьому напрямі до великої досконалости, й його можна справді вважати за найбільшого її знавця в XIX. ст.

Яр. Рудницький

I. Світ.

ЗГАДАЛИ ОЛЕСЯ ДОСВІТНЬОГО

Тридцять п'ять літ минуло, як знищили Олеся Досвітнього (Скрипаля) московські комуністи, а сьогодні в „Літературній Україні" за 20 січня, ц. р., згадують про нього як про „відданого партії" та московському пролетаріятові публіциста.

Стаття написана Н. Заверталюком, під заголовком „У боротьбі за Жовтень". Згадується, що „на вечорі зустрічі з незабутнім Олесем Досвітнім у республіканському будинку літераторів зібралися його сучасники й друзі письменники, представники громадськости міста. Коротким вступним словом вечір відкрив Петро Панч . . . а Л. Коваленко розповів про життєвий і творчий шлях письменника, про його внесок у скарбницю української радянської літератури" . . . зачитувались спогади В. Гжицького.

„. . . На небосхилі нового життя він спалахнув яскравою зіркою. Жаль тільки, що таким коротким було це життя".

Так було дуже коротким те життя, талановитого спостерігача, одного з перших українських авторів, що присвятив свої оповідання далеким краям . . . Не згадують тільки в УССР, чому та як кінчилося його життя, таке коротке? А кінчилося воно тому, що він був одним з тих трьох мушкетерів, які рішуче виступали проти московської партії, проти диктату московських „пролетарів", проти спроб підпорядкувати українське політичне та культурно-національне життя диктатові всеросійського централістичного кагалу.

Адже він був завжди разом з Миколою Хвильовим, Яловим та іншими, кого Москва знищила. Про це в „Літературній Україні" не згадали, бо не можна ображати старшого брата.

Нагадаємо тому Заверталюку та редакції совєтської газети про блискавичні виступи О. Досвітнього на Далекому Сходові, про його описи втечі від царської влади, (на жаль не вдалося йому втекти від чекістів-московської партії). Не було ані можливости, ані часу.

Автор Заверталюк пише, як О. Досвітній писав заклики до галицьких селян в 1919 р., нібито „викривав котрреволюційний уряд Галичини — Національну Раду, представники якої „висиджували на народних плечах собі пампушки . . ."

Писав „про боротьбу з Петлюрою і Вранґелем . . . звеличував події великого жовтня"

Не знають й не можуть знати сучасні кореспонденти тієї літературної газети, що писав та як реаґував О. Досвітній в 1917-1918 роках на події. Як дізнався він про революцію в Росії і як всім серцем линув до України. Як виїхав тоді з Америки, де знайшов захист від московської поліції, куди втік з-під арешту, але не було над ним суду, як пишуть совєтські автори, бо він втік.

А ось виїмки з його гарячої, повної української віри, статті, написаної з Харкова 25 лютого, 1918 р. та видрукованої у Харбіні 1 квітня того ж року.

„Переломна хвиля на Вкраїні." Це була друга стаття прислана ним з України. Коли IV. Універсал раз тоді, коли московська навала посунула на Вкраїну за хлібом та валити Центральну Раду, національний український уряд Генеральний Секретаріят. Як раз після того, як вже була оголошена Незалежність України. Четвертий Універсал був вже оголошений й розпочалася війна проти московського большевизму.

Ось кілька тих рядків на спогад про палке слово знищеного письменника. - патріота.

„. . .наші російські брати, в подяку і солідарність за все те, провокаційними шляхами обдурили свої темні маси, вчинили лемент на ввесь край про знищення нашого самовизначення, яке і проявилося в формі посилки на Вкраїну всіх своїх сил, аби зломати наш новий лад. Різними шляхами було вживано тої провокації. Нібито Центральна Рада є буржуазна, є наймитом американських, французьких, англійських капіталістів . . . Нібито наш народ буде щасливим під їх петроградських комісарів протекторатом."

„Ті півмільйонні сили мілітарні, зо всіма родами зброї, що були послані проти українського народу, зробили руїну в нашому краї, встановляючи свою диктатуру та „совітські порядки". Всі осягнення і здобутки Центральної Ради за девять місяців — зараз стоять на мертвій п'ятці, бо, мовляв, „Великая і неделимая Россія от Кавказа до Белого моря и Камчатки . . . с одним языком и порядками", суть „благо всіх народів. Старий лозунг царських катів, але під пролетарсько-московською диктатурою . . . вони вже залляли сливе всю Україну."

Та ще далі: „тому народу, представників і виборців якого від селянства і робітництва в особі Центральної Ради — вони хотіли розігнати і яким оповіщено розстріл . . і нібито для глуму над ними, разом з тою своєю волею, вони насміхаються над геніями нашого народу Шевченком, Грушевським і іншими, викидаючи і розшматовуючи де не побачать, навіть їх портрети . . ."

Це є вияв московської прихильности. „Але дивна річ. Ці зайшовші з-за хмари, московські шовіністи, ці централісти, цілком забувають, що наш нарід, наша ідея і потреби, не знищаться ніякими штучними заходами. Ми пережили вже 250-ліття летарґічного сну небуття".

„І в сучасну хвилю їх тимчасової влади, ми лише дійсно скуштуємо останнього смаку російського демократизму в образі пролетар'я. Це буде остання спроба нашого довір'я їхньої прихильности до нас . . . Ясно як Божий день, що їх тенденція од царя до хлопа, — це порабощення інших націй лише в різних проявах . . . Досягнемо свого щастя і добробуту свого краю. А віра в те є певна, як світить сонце.

Ол. Досвітній".

Так це була остання вістка від шановного, милого тим, хто його зустрічав, Олеся . . . Пізніше, через кілька літ, в листі до своїх друзів в Америці, він писав про тяжке життя, що доводиться йому писати не те, що хотів би . . . але треба заробляти, щоб жити та вдержувати родину . . .

Він в тих окупаційних умовинах в Україні все ж мав відвагу стати разом з М. Хвильовим, працювати над відродженням української літератури в тяжких умовах. Він поділяв думки свого товариша, який писав в своїм есеї про необхідність повного віддходу від Москви, від її чаду. Повороту до Заходу. Хвильовий кінчив життя пострілом, як і М. Скрипник . . . Досвітнього забрали московські кати й не відомо, як мучили його А тепер використовують його вимушені писання, щоб показати його комуністом та ще прихильником єдиної неділимої. Але правда не там в окупованій Україні. Його правдиві думки були написані, видруковані. Його патріотичний виступ в виповненій вщерть великій залі Залізничого Зібрання в Харбіні пам'ятають ті, хто його чули.

В дорозі на Україну він зупинився в Харбіні, Маньджурія, читав доповіді про українське американське життя; тоді ж писав статті до „Свободи", „Українського Голосу", „Америки" та ін. Всі ці статті збереглися тут.

В журналі „Засів" в ч. 2 за 1918 р. в статті „З новим роком" він писав так: „колись народ наш без назвиська, від щирого серця і легким почуттям можемо сказати один одному: — з новим щастям, що заблищало над нашою Країною і нашим народом. Дійсна воля, самостійне життє в нашій Народній республіці — ось де наше щастє . . .

„Хай все те, що виходить од представників нашого народу Центральної Ради і Секретаріята буде вашим провідним гаслом в проводі наших завдань. Отже з цим новим роком, з цим новим щастям вітаємо вас! О. Досвітній".

Таким був він серед вільних людей. Іншим його примусили бути на протязі кількох коротких, страждальних, років московські окупанти.

Не маємо на жаль місця нагадати його спогади про Львів, як стоячи у вікні львівської „Просвіти", разом з Костем Левицьким він плакав, коли чув пісні кубанців, що маршували тоді в 1915 році у війні . . . Але про те може колись іншим разом.

Яр СЛАВУТИЧ

ПЛУГАТАРІ

Сокира і заступ, мотика й плуг,
І кінь витривалий, як вірний друг, —
Таких не поглине густе гілля,
Вітає таких запашна земля!

Постіл із сириці, важкий кожух,
Окрайці хлібини, цибульний дух;
Нехай на роздоллі борвій гуля, —
Такими рясніє масна рілля!

Ідуть вони, ідуть на захід-схід,
За ними чорнозему квітне слід, —
Такими квітує, як майво, даль,
Не квилить таким перевтоми жаль!

Минають літа промітних трудів.
Радіє онук, як і дід радів,
Бо там, де дудніли віґвами тайн,
Співає бульдозер, гуде комбайн.

Берімось, поети, до красних рим.
Хай славень дзвенить орачам старим.
Хай лине з Канади похвальний спів
Про піднятих прерій плугатарів!

1966

Роман С. Голіят

Нова монографія про Никифора з Криниці

При кінці грудня 1966-го року Елла і Анджей Банах видали „Історію про Никифора" (342 ст., Краків, грудень 1966.) Це з черги третя публікація про Никифора польською мовою. Згадаємо лише про ті фрагменти з цієї публікації, що ще не були обговорені на сторінках „Свободи".

Никифор з Криниці

Никифор не вміє читати ані писати, за винятком кілька речень. Він глухонімий. Розповідають, що мати його була жебрачкою. Батько, мав бути поляком. Автор цієї монографії стверджує, що чужинецька преса, тобто: американська, французька, англійська, які доказують, що „артист, який не дбає про ціну своїх образів як також про славу, є винахідником нового напрямку в мистецтві, а принайменше творцем найбільш оригінальним, що не має собі рівного ані в минувшині, ані опісля" (ст. 17)

Никифор постійно занепадає на здоров'ю, бо має сухоти. Згадані автори монографії віддавали його кілька разів під лікарську опіку до санаторії, але наївний Никифор, твердить, що „він не має дір у грудях, бо на війні не був, та має цілі легені, не перестрілені" (- ст. 174). Автори були тими першими спонзорами, які віднайшли Никифора й почали його впроваджувати в мистецький і культур. світ. Никифор надалі живе у власному світі. Всі свої почування і розмову з людьми він висловлює у своїх примітивних малюнках, які здобули йому передове ім'я у примітивному малярстві. Не дивлячись на твердження авторів, що Никифор поляк, його замилування малювати церкви й ікони вказує, що він таки наш лемко-українець. Не дивлячись на те, що автори постійно підреслюють, що Никифор, маестро з Криниці, польський артист і т.д., читача цієї монографії мило вражає прихильність їх до Никифора та терпимість до його глухонімої мови й піклування над його здоров'ям. Шпиталь для Никифора видавався тюрмою і постійно зі шпиталів він тікав до Криниці, річ ясна без остаточного вилікування. Коли автори купували Никифорові нове збрання, то він радо переодягався в нове і своє лахміття наказував дати жебракам, забуваючи, що нещодавно він також був жебраком. В 1965-му році випродуковано коротко-метражний фільм про Никифора, в якому представлено короткий життєвий шлях Никифора, та збірку його акварель. Автори твердять, що Никифор є „дуже фотоґенічний" і любить фотографуватися.

Автори публікації улаштували виставки акварель Никифора крім Польщі у: Парижі, Амстердамі, Брюсселі, в Баден-Баден, Ганновері, Гайфі, Фракфурті й ін. (В Єрусалимі після виставки дарували вони кілька акварель для музейних ґалерій). Банахи твердять, що ті виставки „вдалося нам зробити власними стараннями, на засадах власної енерґії". Запитаймо себе, а скільки наших малярів чекає на подібних спонзорів?

Як наївно-примітивний маляр, Никифор здобув собі одно з передових місць не тільки в Европі, але й поза Европою? Він є одиноким з небагатьох малярів в Польщі, які удержуються виключно з малярства . . .

Никифор не то що продав усе, що малював, але він не може встигнути із малюванням нових.

Никифор має свого опікуна. Держава дала йому гарне приміщення в Криниці. В 1963 літом він був у Болгарії, „сидів над теплим морем, для здоров'я опалювався з гарними данянками. На соняшну серпневу подорож подався Никифор зі своїм патроном Мар'яном Влосінським, та під опікою д-ра Вєслава Кульона".

З 1963 р. „життя знаного криницького примітивіста Никифора поволі нормалізується. Одержав нове мешкання, заінстальовано йому телефон і надано йому прізвище — Криницький. В новому мешканні востаннє він приймав перших гостей. Ними були його приятелі Елла і Анджей Банахи з Кракова".

ПРО ЩО МРІЄ НАПИСАТИ ПАВЛО ТИЧИНА?

„Літературна Україна" з 28 лютого розповіла про творчі пляни Павла Тичини, у зв'язку з одержанням ним „звання" героя праці. За словами самого П. Тичини: „Скільки незакінчених уривків лежить . . . І поема про Руднева, і про Котовського ж там є дещо, про Радіщева думаю, і про капелю Стеценка." Про Джона Стейнбека П. Тичина сказав, що він „опинився в одній упряжці з кривавим звірем" (бо Д. Стейнбек виразно вказав на комуністів у В'єтнамі, як на агресорів).

В. Волицький

ПРОФ. Д-Р ЯРОСЛАВ ПАСТЕРНАК

(Слово на святковому вечірку)

У неструдженій праці дослідника - науковця непомітно для української громадськости 2 січня ц. р. сповнилося проф. Пастернакові 75 років з дня народження, а в лютому 55 років наукової праці. Світ Божий побачив проф. Ярослав Пастернак у священичій родині 2 січня 1892 р. в с. Хирів, Старосамбірського повіту на Бойківщині, в Західній Україні. Вчився в українській гімназії в Перемишлі і закінчив її матурою 1910 р. Того ж року вписався на Львівський університет і став активним членом студентського товариства „Академічна Громада". Студіював археологію у проф. Гадачека й антропологію в проф. Чекановського. Старовина манила молодого кандидата на археолога у примерклий світ буття пралюдини, а багатство українського фолкльору у світ краси та ідей творчого духа українського народу. До Львова привіз поважну збірку українських народних пісень і приказок, а впорядкувавши їх в 1912 р. віддав у НТШ відомому етнографові Володимирові Гнатюкові. В лютому того ж року з доручення проф. Чекановського перевів антропометричні досліди над населенням південної Жовківщини й опрацьовані матеріяли передав редакції Записок НТШ у Львові.

Проф. Ярослав Пастернак

Одночасно із студіями на університеті, як співробітник Українського Національного Музею, в роках 1913-1914 досліджував українську церковну старовину в північно - західніх повітах Галичини. Світова війна 1914-1918 рр. і участь у визвольній війні 1918-1920 рр. перервали його університетські студії і пов'язані із цим наукові праці дослідника. В половині серпня 1920 р. в рядах т. зв. „Херсонської Дивізії", перебився через Карпати в районі Косова до ЧСР. В таборах інтернованих вояків УГА — Ліберці, опісля в Йосефові, організував архів матеріялів української визвольної боротьби. По розв'язанні табору в 1922 р. зібрані матеріяли перебрав Музей Визвольної Боротьби в Празі, а його організатор вписався на Празький Карлів Університет, та продовжував студії археології у відомого археолога Любора Нідерле, закінчуючи їх ступенем доктора археології в 1925 р.

В міжчасі д-р Ярослав Пастернак був іменований асистентом Археологічного відділу чеського Національного Музею в Празі, а від 1923-1928 провадив розкопи на терені княжої Праги, на королівському замку „Градчани", де виявив фундаменти двох романських костелів з XI-XII ст. та укріплення княжого „дідинця". В тому часі також успішно перевів археологічні розкопи на терені Праги, відкопавши фундаменти костела на Страгові і кілька мурованих домів. Восени 1928 р. проф. Ярослав Пастернак вернувся до Львова і зразу, як співробітник Українського Національного Музею, а згодом як керівник Історично-Культурного Музею НТШ, продовжував розпочату перед 14 роками працю дослідника української старовини. Топографічні назви і нерідкі археологічні знахідки на Західньо - Українських Землях уже не раз повертали думку дослідників української старовини в сіру бувальщину. До першої світової війни археологічні досліди бували тільки спорадичні. З метою створення тривалих можливостей для археологічних дослідів проф. Я. Пастернак організував у 30 рр. Товариство Прихильників Історично - Культурного Музею НТШ у Львові. Тодішня польська влада затвердила статут, з застереженням, що його членами можуть бути тільки львов'яни. Це Товариству багато не пошкодило, бо його членами стали тоді фінансово сильні українські установи — Дністер, Центросоюз, Земельний Банк Гіпотечний, Ревізійний Союз та інші. В 1935 р. проф. Я. Пастернак габілітувався на доцента УВУ в Празі. 1936 став професором по розвалі Польщі, професором археології у Львівській Богословській Академії, в 1939 ром Львівського Університету ім. І. Франка, де працював до весни 1941 р. та перевів археологічні розкопи в Плісневську на місцях старовинного города з IX-X стол. і продовжував розкопи у Галичі і Крилосі.

Роки 1928-1944 — це час найвидатнішої науково - дослідної праці проф. Я. Пастернака. Впродовж того часу він перевів на терені самої Галичини 40 археологічних розкопів, з яких найбільшими і найціннішими були в княжому Галичі-Крилосі. Відкриті там фундаменти Успенського Собору з XII ст. і знайдення саркофагу князя Ярослава Осьмомисла та похованої біля нього княжни — розбудили серед народу національну гордість: відкриті пам'ятки нарід визнав своїми святощами. „Відвідуючі групи" — зауважує у своїй лекції проф. Пастернак — „часто навколішках підходили до княжого саркофагу, цілували кам'яне накриття, молилися. До сліз зворушливим був момент, коли одного разу прогульковці, чи радше прочани з недалекого Вікторова підвели до саркофагу сліпого інваліда, кол. вояка УСС. Він обмацав саркофаг і клячачи, підняв вгору незрячі очі і руки — закликав — „Господи, зроби чудо, щоб я на хвилину міг побачити"...

Цінними матеріялами для історії України є археологічні знахідки з розкопів у Валяві біля Перемишля, що їх проф. Пастернак перевів у серпні 1939 р. з доручення перемиського єпископа Коциловського, саме напередодні другої світової війни. Найдені там археологічні пам'ятки матеріяльної культури доказують, що ще в княжі часи, тобто X-XI ст. людність Перемиської волости без сумніву була українська і виявили, що твердження польських істориків, буцім-то землі ці в давнину заселювало польське плем'я „ляхів" — фальшиві.

Під час перерв в археологічних розкопах і пов'язаних з цим дослідчими працями, проф. Пастернак бував учасником наукових з'їздів - конгресів археологів, істориків, музеологів і орієнталістів у Варшаві, Львові, Берліні, Москві та інших світових осередках науки. Всіх з'їздів - конгресів, що в них проф. Пастернак брав участь було — 14. Тут варто відмітити Міжнародний З'їзд істориків й археологів у Варшаві 1932 р., на якому проф. Пастернак виголосив доповідь у німецькій мові „Східні периферії унєтицької культури"; Міжнародний З'їзд у Берліні 1939 р., на якому також читав доповідь „Ранньослов'янські тілопальні могили в північному Прикарпатті", накінець Конґрес археологів Америки і Канади в Торонті 1951 р., де мав доповідь англійською мовою на тему „Трипільська культура в Україні". В роки скитання читав доповіді на археологічні теми на науковому зібранні НТШ у Міттенвальді 1946; на зібранні УВАН в Ашаффенбурзі 1947 р., на зібранні НТШ в Берхтесґадені 1948, на сесії світового З'їзду українських науковців в Ню Йорку 1961 р. і на X науковій конференції канадійського НТШ в Торонто 1961 р. До цього дорахувати треба понад 30 доповідей на різні археологічні теми, що їх проф. Пастернак читав у мовах: українській, польській, німецькій і англійській в рр. 1934-1961 у наукових або культурно - освітніх установах Галичини, Німеччини і Канади. Список наголовків його друкованих праць охоплює 240 позицій. За наукові заслуги проф. д-р Я. Пастернак став 1926 р. дійсним членом Історично - Філософічного Наукового Товариства при УВУ і чеського Археологічного Товариства у Празі, 1929 — НТШ у Львові, 1931 — Львівського Археологічного Товариства, 1935 — Богословського Наукового Товариства у Львові, 1941 — Віденського Археологічного Товариства, 1950 — УВАН в Канаді, 1950 — Археологічного Інституту Америки (кан. відділ), 1951 — Товариства для американської археології, 1954 — Міжнародної Академії Наук у Парижі і в 1961 р. — Богословського Наукового Товариства в Канаді.

„Вихід у світ монументальної праці проф. д-ра Я. Пастернака, мабуть, є найвидатніше явище за останні десятиріччя в розвитку української науки, зокрема історії" — пише відомий український археолог, проф. д-р Михайло Міллер, в „Передньому слові" до „Археології України", що появилася в Торонто 1961 р. Поштовхом до написання Археології — пояснює проф. д-р Пастернак у вступному слові „Від автора" — „є потреба виправити різні тенденційні замовчування, викривлювання, односторонне насвітлення явищ, а то й фальшування історичних фактів в некористь українського давньоминулого в чужомовних археологічних працях". Дослідами пам'яток матеріяльної культури, що їх зберегла українська земля, проф. д-р Я. Пастернак доказав повну національну і культурну окремішність українського народу вже в праісторичних часах.

Треба підкреслити, що без огляду на поважний вік, проф. д-р Я. Пастернак неструджено активний. Хоча стисла наука творить зміст його духового життя, радісне в цьому і те, що в своїй творчій праці науковця — він находить час для праці над молоддю. В теперішню пору він викладає археологію України на курсах Українознавства ім. Ю. Липи, в Святомиколаївській Церкві, та на курсах ім. Григорія Сковороди.

Вітаючи багатозаслуженого для української науки Дорогого Ювілята - Професора в 75-річчя з дня народження і 55-річчя наукової праці, сердечно бажаємо йому у його четвертому 25-річчю життя — найкращих успіхів, багато сил і здоров'я для дальшого продовжування праці для добра української науки і культури.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО Й ПОЛЯКИ

(Закінчення зі стор. 3-ої)

танта віленського генерал - губернатора, осінню 1830 р. перенесли до Варшави. Він забрав туди з собою Тараса, який вночі з 29 на 30 листопада почув на вулицях Варшави гамір, стрілянину й оклики: „Геть з царем! Хай живе свобода! До зброї!" Депортований, як чужинець, з Варшави, де йшли бої, щойно в березні 1831 р. станув у Петербурзі перед палацом свого „власника".

У 1838 р. Шевченко, що мав тоді 24 роки, звільнився з кріпацтва в Енґельгардта. Така велика в житті поета подія дозволила йому шукати атмосфери й оточення, що йому більше відповідали. У 1839 р. нав'язується щира дружба між ним та його співкомірником у Петербурзі, польським студентом, бідолахою, сухітником, фанатичним патріотом і демократом, найчистішої води ідеалістом Леонардом Дембським. Цей ерудит і поліґльот, знайомив Шевченка з польськими виданнями і втаємничував у польські еміґраційні справи. Від нього Тарас дізнався про працю польських еміґрантських організацій і про боротьбу за волю італійських провінцій під ярмом Габсбурґів. Дембський навчав Шевченка французької мови й допоміг йому докладно познайомитись з поемами Богдана Залеського, Антона Пальчевського і Северина Ґощинського. Їхні твори, що оспівували Україну та її геройське й трагічне минуле, глибоко зворушували Шевченка. Дискусії з Дембським на тему поеми Шевченка ,Гайдамаки' велись не раз до гострих суперечок, але арґументи Дембського, що ідеалізація гайдамаків була однобічна, не залишились на поета без враження: у 1845 р. він рішив переробити „Гайдамаки", однак не встиг зреалізувати той задум. Дембський, говорячи про мартирологію Польщі, схвильовано згадував також мучеництво України, засиланих на Сибір козаків, замучених Москвою гетьманів, отаманів і полковників, називав прізвища — Многогрішного, Самойловича, Палія, Войнаровського, Полуботка, Кальнишевського. Проте до концепції Дембського, що самостійна Польща повинна турбуватися також народами Литви й України — Шевченко ставився стримано, пригаджуючи, що в розмовах із ним москалі претендували до подібної опіки . . .

У Петрограді поет зблизився з Ромуальдом Друцьким - Підберeським, який разом з гуртом молодих письменників почав видавати польською мовою „Рочнік Літерацкі". У списку передплатників секретар редакції вписав на одно з перших місць „Тарас Шевченко ,Кобзар' ".

Згадуючи про знайомство Шевченка з окремими поляками, слід підкреслити бодай коротко, що Шевченко глибоко переживав своє познайомлення з такими творами, як „Пан Татеуш", „Дзяди" або „Книги польського народу й паломництва" („Ксєнґі народу і пєльґжимства польскеґо").

У 1846 р. Шевченко мешкає в Києві в домі поляка Житніцького. В тому часі заприязнився з польським студентом філології Юліяном Беліною Кенджицьким. З великою радістю стрічався Шевченко в Києві, після лекцій рисунків, з студентами і вів з ними довгі розмови. Це були здебільша поляки, з якими розмовляв по-польськи, а затямив з них прізвища: Ян Клопотовський, Стефан Незабітовський і Кароль Новіцький.

У 1847 Шевченка, як політичного злочинця, включили, як рядового солдата, до Окремого Оренбурзького корпусу. Микола I, цар з душею жандарма, дописав до засуду: „під найсуворіший надзір, з забороною писати й рисувати". В Оренбурзі найближчими поетові людьми стали знову, два поляки — Аркадій Венґжиновський і о. Міхал Зєльонка, колишній монах чину оо. Домініканів і колишній префект шкіл у Ґродні, в'язень на засланні від 25-ти років. Це вони познайомили Шевченка з чужим йому краєм та уділювали поетові всіляку, головно моральну допомогу. Особливо цінною була його приязнь з варшав'янином, Оттоном Фішером, вчителем дітей команданта ґарнізону, генерала Ісаєва. Це Фішер здобув надзвичайний привілей для Шевченка: дозвіл на замешкання в місті поза казармами . . . .

У 1948 р. приділено Шевченка до наукової виправи на розсліджування Аральського моря. Десь у гирла Сир-Дарії бачимо його знову в окруженні поляків. Два з-посеред них, геолог з Варшави Томаш Вернер і лікар з Вільна Сильвестер Кільке-вич стають його сердечними приятелями. В Оренбурзі Шевченко стрінув поляків високого інтелектуального рівня, як ось маляр Броніслав Залеський, природник Людвіґ Турно та особливо Зиґмунд Сєраковський. Братерські взаємини й широке листування Шевченка з тим пізнішим членом російського штабу, але гарячим польським патріотом, заслуговують на окремий розгляд . . . . Сєраковського в 1863 р. розстріляли. Це він разом із Броніславом Залеським зорганізував був бенкет у честь Шевченка, на якому Шевченко повторив свій вірш „До поляків" „ . . . Подай же руку козакові і серце чистеє подай . . ." — і викликав ентузіязм приявних.

Треба згадати про приязнь Шевченка з Томашом Желіґовським, поетом, що підписувався псевдом Антоні Сова. Вони ніколи раніше не стрічалися, але живо листувались. Желіґовський, що жив на засланні в Уфі, перекладав поезії Шевченка на польську мову і написав вірш „До брата Тараса Шевченка", що на нього Шевченко відповів віршем. . . .

Звільнений з заслання в травні 1857, щойно в серпні розпочав довгу подорож до Петербурга. Подорозі, в Астрахані, привітали його приятелі з-перед 10-ох років, колишні київські студенти, самі поляки. . . Щойно в березні 1858 р. Шевченко добрив до Петербурга і вже наступного дня знайшовся в обіймах поляків — Сєраковського, Желіґовського-Сови і Станєвіча . . . У Петербурзі знайшов теж Шевченко польського скрипаля - віртуоза, Аполінарія Контського, який грав Шевченкові „мазурки" Шопена, що їх Шевченко сподобав собі. Шевченко був почесним гостем на організаційному зібранні польського часопису „Слово", який недовго потім почав появлятись в Петербурзі. Під час обіду у Турґенєва, що його часто відвідував Шевченко, рос. критик Павел Анінков висловився раз зневажливо про поляків. Почувши це, Шевченко встав і вийшов з кімнати.

Коли здоров'я Тараса Шевченка, знищене переслідуваннями і засланням, щораз погіршувалось, опікувався ним лікар - поляк д-р Кронєвіч. Коли ж Тарас замкнув на віки очі, 10-го березня 1861 року — над його могилою промовляв від польських студентів Владислав Хорошевський. А польський поет Богдан Залеський присвятив померлому генієві України і своєму приятелеві довгу зворушливу поему, що починалась словами: „Тарасе, Ти знайшов врешті спокій після трудів й боїв на Сибірі . . ."

Рожа Шульова

ВИСТАВКА БОГДАНА БОЖЕМСЬКОГО

Кількома картинами на загальних чи групових виставках ніякий мистець не має змоги виявитися до тої міри, як у самостійній виставці. Чим більше праць того самого мистця показано одночасно — тим краще можна його зрозуміти, тим глибше вчутися в його задуми та ясніше здати собі справу з якости позему й місця його творчости у всьому культурно-мистецькому житті. До мистців, який те все доцінює, належить Богдан Божемський.

Б. Божемський: Дівчина

В неділю, 5-го березня 1967 року відбулося відкриття виставки малярських та графічних праць цього мистця. Виставка відбувається в Люсінда Ґалерії в Тенефляй, Н. Дж. і триватиме до 18-го ц. м. Це є 12-та самостійна виставка Божемського, не рахуючи участи у загальних виставках ОМУА та у групових в різних інтелектуальних американських осередках, як великих університетах, приватних коледжах, музеях, ґалеріях та бібліотеках.

Різноманітність тематики творів Богдана Божемського, змінливість у підході до кожної проблеми, добра, збалансована композиція і симфонія гармонійного кольору є характеристичними прикметами його творчости. Як людину цікує його велика наполегливість та систематичність у праці, що в консеквенції дає таку продуктивність, якої не часто доведеться нам бачити у інших мистців. Хай числа самі за себе говорять: показано на тій виставці 58 олійних картин та 48 дереворитів, праці виконані у роках 1966 та 1967. Правда дуже цьому сприяють його життєві умовини, які вможливили йому влаштувати собі гарну робітню у власному домі.

Але його продуктивність у мистецькій творчості не іде коштом якости. Багатогранність таланту Божемського, правильне відчуття вартости, збагачене роками ретельних студій, не допустили до обниження позему. Його картини цікаві завдяки саме невпинному експериментуванні та шуканні нових, ще вищих вартостей. Тематика його творів, як видно із показаних на Виставці експонатів, є дуже різноманітна. З прогулянок до зоологічного та ботанічного городів призбирує ескізи звірят, птахів, квітів та різних рослин, над морем малює розбурхані хвилі, купальників, мушлі, риби, надто громадить в течках свої „малярські нотатки" гірських краєвидів та урбаністичні фраґменти.

В останніх його працях показаних на виставці завважується дві тенденції: першою є стремління до мальовничої різноманітности, як напр. у широко компонованих, а не „мальованих" як попередньо, краєвидах, та тенденція до сильної суцільної єдности, чого крайнім прикладом будуть „Зазулька", „Метелики" (дві картини) та „Комахи". Появляється тут нове у Божемського упрощення і симетричність в композиції цілости. Між тими тенденціями відбувається розгра, що придає цікавости його творам. В картинах „Сцена з акваріюму", „Папуги" та у перемінній симетричності уложені „Качки" ця розгра помічається наймаркантніше.

Композиції Божемського дбайливо передумані та перетравлені і спираються на розбудову характеристичної прикмети сюжету. Сильними і довгими мазками він його підкреслює, при чому динаміка контрастів грає там велику ролю. Тло складається з грубо наложених, маленьких в геометричних формах, цяток, які пригадують мозаїку. Воно не завжди у притишеному тоні, як цього логічно можна б сподіватися, однак це не вражає, але надає своєрідного і специфічного звучання картинам Божемського. Варто ще зазначити, що фактура час до часу міняється, отже не можна про неї говорити, як про щось питоме і незмінне.

Дереворити завжди тримали мистця у дисципліні рисунку. У них великим багатством штихів сконденсована та виразно випрацьована композиція, а у тлі видобуті чіткі динамічні ефекти. Графіка Богдана Божемського сильна у вислові та промовляє до глядача безпосередньо, одначе він найперше є вродженим кольористом. Він має тонке відчуття кольору та його варіяцій і добре було б, якщоб мистець завжди про це пам'ятав та ще більш поглиблював проблеми кольориту.

Богдан Божемський поєднує справжній талант з послідовними студіями та і консеквентною працею, і хоч він не йде „під смак" найширшої публіки і не старається їй догодити, але рисує, малює і ритує так, як відчуває й прагне його талант, все ж його творчість легко нав'язує контакт з публікою тому, що спосіб вислову зрозумілий однаково для припадкового глядача, як і для вибагливого, який знає, чого вимагати від мистецтва. Доказом того м. ін. було велике число присутніх на відкритті.

Крім своєї творчої праці Богдан Божемський знаходить ще час на педагогічну. До учнів своїх підходить індивідуально, стараючись вивести їхні мистецькі обдарування на як найправильніший шлях, зважаючи при тому, що б не приглушити їхнього „я".

Лекції у його двох клясах малярства відбуваються в приміщенні української централі в Пассейку, Управа якої завжди готова допомогти кожній культурній акції, особливо якщо йде про добро молоді.

Микола ЩЕРБАК

ЄВШАН-ЗІЛЛЯ

Він терпко пахне у гарягу днину
На хвилях вітру, степовий ґебрець! . .
Не раз, не раз я міряв Україну
Дорогами й ланами навпростець . . .

Тягнувся степ і степ — до небосхилу,
Я брав те зілля — гар земний — до рук
І гув душею, де ґерпнув Він силу,
Співець землі й заліза — Маланюк!

Тоді не знав я, вірний рідній пісні,
Що ти, недоле, й нам віщуєш бран,
І нам у ногі, довгі і зловісні,
Ввижатиметься ґебрецький лан . . .

Я не зімкну огей — все думка слуха
Чи буде буря? Чи зринає спів? . .
Шумить Синюха, закипа Синюха,
Дніпро-Славута рветься з берегів . . .

О, рвійні ріки і зелені межі!
Це знає серце, де п'янить терпкіш —
На київських ланах, в Херсонськім безбережжі,
В карпатських плаях, у гірськім безмежжі,
Немов Євшан — Маланюковий вірш!

ПРО ОДНУ НЕЗВИЧАЙНУ „ЛІТЕРАТУРНУ СТОРІНКУ"

Чи не зацікавило б вас, дорослого і найдорослішого читача, оповідання про те, як десятирічні українські хлпці в Австралії, начитавшись книжок про мандрівки — змайстрували повітряну кулю - аеростат і, нагрівши в ній повітря, піднялись в небо над містом?.. „А повітряна куля, піднявшись на кілька ярдів догори, гойднулась від вітру і полетіла над сусіднім подвір'ям, а далі зашипіла, почала знижуватись і сіла просто на грядку капусти у третій двір!".. Це — уривок з оповідання Юрка Ткача, учня 6 кляси Рідної Школи в Саншайні, Вікторія. Авторові 13 років, він народивсь у Австралії.

Народилися в Австралії й інші здібні діти - початківці: авторка розповіді про пташку „Чіва" Леся Шевченко, авторка спогаду ,Сполох у таборі" Мирося Петрус, можливо майбутня наша поетеса, студентка I-го курсу Школи Українознавства в Баллараті (дівчинці лише 9 років) і автор репортажу, написаного з дотепом і гумором, „Прогулянка в гори" Роман Масляк. Зацитуймо ще В. Овчаренко, з її вірша „Самотній човен":

„Освітлене небо,
червоне, як жар,
Нависло над морем
безкраїм . . .
То кидає сонце проміння
з-за хмар,
Що спати за обрій лягають"

Названі початкуючі твори, були опубліковані у тижневику „Вільна думка" від 7 січня 1967 р., що виходить у Сіднеї, на окремій сторінці, під назвою „Літературна сторінка — із творчости наших наймолодших". Хто її впорядкував, справив мову та напевно літературно трохи „підшліфував"? — Хто ж інший, як не невтомний письменник Дмитро Чуб, провідний працівник і організатор українського шкільництва в Австралії, яке, порівняно з ЗДА чи Канадою — налагоджене там зразково.

Але „шліфувати" чи відправляти мовно доводиться не раз і не двічі навіть відомих письменників. Тому праця Д. Чуба над творами молодих — це не „лякування дійсности", а необхідність і, одночасно, ще одна лекція для дітей, лекція української мови, яку вони всі вивчають у Рідних Школах та, без сумніву (і в першу чергу) у своєму родинному колі.

Повне радости і тривоги, непідроблених юних почувань оповідання про шпачення „Чів". Л. Шевченко закінчує свою розповідь схвильованим: „Чів уже стрибає швидше, як курча, уже трохи й літай, і ми не знаємо, що з ним далі буде". З гумором розповідає пластун Роман Масляк, як вони „наїлися страху" під час цікавої мандрівки, в супроводі одного ірляндця, „довгого, мов тичка від квасолі"... Коротко, ділово і з гумором розповідає про чудову повітряну кулю, що сіла на капусту „під крик і вереск" хлопчаків - глядачів Юрко Ткач.

У нотатці „Перша спроба" письменник Д. Чуб закликає особливо уважно ставитись до творчих спроб молоді, влаштовувати літературні шкільні конкурси на кращі твори, відкривати початківцям „зелений семафор" на шпальтах газет. Додамо до цього заклику: оберігати творчу молодь від „бітникізму" в літературі, від духового гуляйпільства, заохочуючи старанно вивчати українську мову, виховувати її естетичні й літературні смаки на прикладах клясичної літератури, а одночасно — підтримувати її позитивні шукання, такі притаманні молоді.

Годі переоцінити важливість появи літературних спроб дітей і молоді на шпальтах журналів „Крилаті", „Юнак", „Молода Україна" аж до дитячої „Веселки". Кожний такий виступ не означає, що Україна матиме нового Т. Шевченка чи нову Лесю Українку. Але він свідчить про незвичайну українську вітальність, про обдарованість нашої людини та про й про те, що чарівне українське слово може бути справжнім євшан - зіллям і для народжених поза Україною її вільних дітей.

Із сотень початківців виробляються на письменників, поетів, драматургів, журналістів лише одиниці. Але й вони будуть для української культури неоціненним вкладом та живим доказом Шевченківського „не вмирає душа наша".

(Л. Н.)

Авторський вечір Миколи Понеділка

Ірвінґтон, Н. Дж.. (М. Щ.). Заля при церкві Св. Тройці. Людей зібралось, як ніколи. Прийшли здалека й зблизька.

„Журо ж моя, журо" — полинули зі сцени слова Миколи Понеділка. Мати та батько проказуютя синові лист до тітки, повний трагізму підневільного життя в Україні.

Опісля новеля - перлина „О, не будіть мене". Сестра Тетяна веде брата з чужини до рідного села в Україну. Зворушливо! Бачу, як посивілий полковник витирає непрохану сльозу. Та хіба лише полковник!

А потім гумор, дотепний Понеділковий гумор! Слухачі просто не відпускають автора зі сцени — просять ще й ще!

На вечері виступила із сольоспівами артистка Віра Яворська під фортепіяновий супровід проф. С. Вожаківського; — Нагороджені теплими оплесками.

Авторський вечір письменника Миколи Понеділка — це пахощі рідної землі для сцілення спрагнілих душ, відірваних від України, — сказав о. Артемій Селепина, настоятель Св. Троїцької церкви.

І дійсно літеературний вечір був такий успіщний, що Миколі Понеділкові забракло „Смішних сльозинок" — стільки знаходилося охочих придбати його свіжу книжку з авторськими написами!

В. Несторович

УКРАЇНСЬКА МИСТЕЦЬКА ТРИБУНА

П'ять чисел збірника „Нотатки з мистецтва"

Перед нами найновіше п'яте число люксусового збірника зі скромною назвою „Нотатки з мистецтва", що їх видає від 1963 р. Філядельфійський Відділ Об'єднання Мистців Українців в Америці. Хочеться з самого початку зазначити, що цей 5-ий збірник є вже другим у 1966 р. (лютий і листопад), тоді, коли раніше він появлявся один раз у році. А коли ж взяти до уваги ще й те, що його тираж піднісся до 750 (попередні числа появлялись в кількості 500 примірників), то можна радіти, що це прегарне видання вже мабуть остаточно закріпилось і здобуло хоч мале, а все ж вірне коло читачів серед громадянства в екзилі.

Порівнюючи „Нотатки з мистецтва" з одиноким мистецьким журналом в Україні слід зазначити, що київське „Мистецтво" заступає всі роди мистецтва. Отже крім образотворчого мистецтва (в тому також графіка, скульптура, архітектура, інтер'єрно - декоративне мистецтво; кіно вилучене вже в 1967 р. в нове видання „Новини Кінотеатру"), з якого було в р. 1966-му 29 статтей, містились там також статті про мистецтво театральне (32), музичне (17) і фільмове (30). Інший матеріял займається угвердженням соц.-реалістичної культури, „спілкуванням" з мистецтвом „великого російського народу" й інших „братніх народів Радянщини", партійними обов'язками тощо. Журнал появляється що два місяці і тосі він мав тираж 17,000, але від 6-го числа мин. року обнижено його до 16,550. Кожне його число має 40 сторінок („Нотатки з мистецтва" мають від 4-го числа по 72 сторінки, попередні були дещо тонші). Але такий мистецький вінігрет не витримує порівнання з нашими збірниками, що спеціяльно присвячені різним жанрам малярства, графіки, сульптури й архітектури та їх творцям, і то не тільки еміґрантам, але і в Україні, отже є органом всеукраїнського мистецтва.

Ми ставимо собі тут завдання обговорити коротко цілість усіх 5-ох чисел збірників, щоправда не як фахівець, а тільки як журналіст. Скажемо заздалегідь, що цілість представляється знаменито: багатим і поважним змістом, добрими репродукціями і поліграфічними прикметами, крейдовим папером і альбомним форматом. Читаючи статті, погоджуєтесь з тим, що заповів у „Вступі" 1-го числа П. Андрусів: Його завданням є їх не так порушувати мистецьку - творчу проблематику, як радше інформувати про мистецькі явища, зокрема українські". Отже у виданні інформується чи пак нагадується про таких визначних майстрів малярства, як Федір Гр. Кричевський чи Ю. Михайлів — автор М. Дмитренко, як Петро Ів. Холодний чи Анатоль Петрицький, — автор В. Павловський, — і про інших як: Іван Труш, Павло Ковжун, Микола Бутович, Микола Азовський — пера М. Струтинської. Про мистця Степана Стецева інформує П. М., про Петра Омельченка — В. Попович, а про наших мистців у Парижі 1930 р. — С. Борачок. Про українські середновічні малювання на землях Польщі (Вислиця, Гнєзно, Краків, Люблин, Сандомир та інші) дає велику джерельну працю п. н. „Шляхом українського ренесансу" Дам'ян Горняткевич з 29 фото настінних малюнків. „Сучасна українська графіка" представлена в студії на 22 сторінках, яку написав заслужений дослідник української культури, пок. проф. В. Січинський. (Вона неповна, як зазначує П. М., бо автор, що писав її після війни в Німеччині, не диспонував потрібним матеріялом.) Стаття ілюстрована 25 працями наших графіків. — В тому ж 4-ому числі надруковано критичний огляд О. Повстенка чотирьох альбомів (естампів та офортів і ліногравюр) з 96 творами, що є „мистецькою даниною Шевченкові у творчості київських графіків". Ці альбоми видано в Києві 1964 р. В статті подано 5 репродукцій. — Врешті маємо в 5-му числі статтю С. Гординського „Про найстарші київські ікони", про образи Велика Панагія і Св. Димитрій, що їх у монументальному каталозі Третяківської галереї (1963) дослідники Антонова і Мнєва склясифікували як приналежних до київської школи. Це очевидно збагачує старе українське мистецтво визначними іконами, відібравши їм ростово- і новгород-суздальську метрику, заповнюючи порожнечу домонгольської доби в Україні. (Замітне, що писання мистця - еміґранта Ол. Грищенка про іконографію згадані в каталозі аж 60 разів.).

Згадуючи тут ще інші статті, як „Мистецтво і літургія" М. Зубар, „Огляди графічних оформлень українських книжкових видань" П. М. (у кожному числі крім 1-го) і розвідку про маргінеси в книжках, складання і ломання їх, написану В. Дорошенком, (тим самим, що рисує художні ініціяли статтей у збірниках), ми хочемо коротко звернути увагу на передовиці і статті в кожному числі. Вони всі доповняють себе взаємно підходом до теми й критичним розглядом свобідної творчости українських мистців у вільному світі. „Процес нищення істотних форм української культури в різних видах і ділянках іде дальше в Україні" — пише в 1-му числі П. Андрусів. — Мистці відгороджені там від зовнішнього світу, а на виставках у світі українці виступають всуміш з росіянами. Знову ж мистці на еміґрації в більшості не бачать цілости наших проблем. Наші зусилля в обличчі трагізму української культури розбились на дрібні фрагменти. П. Мегик у передовій статті „За рівень культурних явищ" дорікає мистцям, що в них часто обнижування нац. оформлень через поверховність знання і фальшивого розуміння модерности, а задля того засмічується українська культура. А далі — атмосфера перереклямованих безвартостей, брак самокритики і несприймання доброзичливої критики. — „Корінь українського мистецтва є в народі і в народному мистецтві" — пише С. Рожок у 3-му числі. — „Джерело народного мистецтва до сьогодні б'є живим ключем. Треба тільки великих мистецьких індивідуальностей з глибокою духовістю і бажанням, щоб вміло черпати з нього й давати твори світового рівня". У статті „До своїх джерел" каже М. Дмитренко: „В краю руйнують окупанти, а поза краєм (часто без думки) — наша байдужість. Бо тут мистці захоплюються чужою духовістю і її прищеплюють через себе іншим. Переспівуючи чуже, ми котимось у прірву душевної порожнечі. Нам треба сягати до джерел нашої духовости, щоб наснажити ціллю наше життя . . ." — А Ол. Повстенко в статті „З рідним народом — до вершин рідного мистецтва" пише ось що: „Ми повинні вивчати історію рідного мистецтва не з препарованих окупантами фальшивок, а з першоджерел, і живитись наснагою з невичерпного лона українського народного мистецтва. Не копіювати, а творчо застосовувати його форми і традиції" . . .

Найбільшою цінністю „Нотаток з мистецтва" є все таки справді рясне багатство ілюстративного матеріялу, поданого в чорних репродукціях, рідше в кольорових, виконаних технічно без закиду. Вони заповнюють кожне число, представляючи творчість старих, нових і найновіших майстрів різних жанрів малярства, графіки, скульптури й архітектури. Заступлених є їх 56 осіб, що дали 221 твір. Не маємо тут змоги подати їх прізвищ, навіть визначніших, бо їх багато. Та це ще далеко не все. Бо крім того є репродуковані праці молодих адептів Мистецької Студії в Філядельфії, історичні документи, 29 настінних церковних малюнків анонімних мистців, фото окремих мистців або їхніх груп, нефірмовані заставки тощо. Їх є 67, що дає разом 288 ілюстрацій, майже 60 образів пересічно в числі. До речі — таке багатство кліш появилось частинно завдяки мистцеві М. Дмитренкові, який, оцінивши добре діло нового видання, передав йому всі кліші і статті, що залишились в нього ще з Німеччини, де він разом з С. Гординським, Е. Козаком і С. Луциком, редаґував „Українське мистецтво", а які призначені були до 3-го числа, що вже не появилось. Це і зазначено в „Нотатках з мистецтва". М. Дмитренко зрештою входить до їх редакційної колеґії разом з П. Андрусевим, В. Дорошенком, П. Мегиком (технічним ред.), С. Рожком і М. Струтинською.

Як бачимо — цих 5 чисел являються вже багатим альбомом творчости наших мистців, яких імена майже зовсім невідомі на батьківщині, не нотовані на сторінках УРЕ і ледве чи хочби який шедевр з-поміж цих творів найдеться в шести - томній „Історії Українського Мистецтва", що її там почали видавати.

Такі фахові видання, як „Лікарський Вісник", „Вісті інженерів" і „Нотатки з мистецтва" приносять честь професійним еміґрантським установам, бо вони є їх трибунами, чого не мають їхні колеґи українською мовою в „суверенній" Україні . . . Зокрема треба висловити подив для 8-х членів Об'єднання Мистців Українців в Америці, Відділ Філядельфія, які здобулися на видавання таких збірників, що, дай Боже, появлятись будуть як журнал згодом частіше, коли дістануть підтримку громадянства. Взагалі — цей Відділ дуже рухливий. Він здобувся на власний дім, на власну школу для молоді — „Українську Мистецьку Студію" і влаштовує часті виставки, індивідуальні і групові, та видає катальоги, хоч і скромні.

бо там вони промовчувані,

Закінчується фільм „Шляхом Кобзаревої слави"

Джерзі Ситі. — Відвідуючи Редакцію „Свободи", кінооператор і продуцент п. Ярослав Кулинич розповів про свій новий документальний кінофільм під назвою „Шляхом Кобзаревої слави", який вже перебуває у стадії озвучення. Це буде повнометражний кольоровий фільм — розповідь про життя і діяльність Тараса Шевченка, знятий на основі кольорових репродукцій з малярських творів Т. Шевченка, світлин, рукописів та ін. творів, присвячених Кобзареві. Крім того, у фільмі показані пам'ятники Т. Шевченкові в Україні і у вільному світі — в Канаді та в ЗДА, в тому сцени з урочистих відкрить пам'ятників Кобзареві у Вінніпеґу та у Вашингтоні. Значна частина нового фільму присвячена не лише відкриттю пам'ятника в американській столиці, а й бенкетові, що відбувся з тієї нагоди, та великому Фестивалю Молоді, що його так вдало зафільмував Я. Кулинич. Для музичного оформлення фільму, за вказівками д-ра Ігоря Соневицького, використано українську музику і пісні, здебільшого на слова Тараса Шевченка. Під час фільмування образотворчої спадщини Т. Шевченка мистецькі поради давав операторові мистець Михайло Мороз. Дикторський текст читають Ольга Кириченко та Ігор Шуган. Кінофільм „Шляхом Кобзаревої слави" незабаром буде закінчений у Студії в Ню Йорку.

ПЕРЕД ВИСТАВКОЮ ШОНКА-РУСИЧА

Константин Шонк - Русич, довгорічний житель Шикаґа, але тепер уже „родовитий" нюйоркчанин — влаштовує тут свою першу індивідуальну виставку, в будинку Українського Літературно - Мистецького Клюбу на 2-ій Авеню (відкривається в неділю 12-го березня). Родом він з Житомирщини, перед другою світовою війною — студент - заочник кінооператорського Відділу при Кіностудії в Києві, потім еміґрант у Зах. Німеччині, переселенець до Америки. Ця, повна ідей і запалу, людина не мала багато часу на мистецькі студії, і тим більше — на виставки. Але Константин Шонк - Русич використовував кожну нагоду для навчання, працював і випробовував свій природній хист у ріжних ділянках образотворчого мистецтва . . . Зустрівшись із такою ж закоханою в мистецтво молодою українкою Сонею Лондин і заклавши родину, К. Шонк-Русич не покинув улюбленої справи. Багато з нас мали в руках поштові картки з репродукціями його кількох мозаїк. Можливо, дехто має виданий „Батьківщиною" в Ню Йорку минулого року великий альбом К. Шонк-Русича з відбитками його ліноритів, у якому живою красою дихають „Соняшники", запам'ятовуються квіти в глечиках із орнаментами з Трипільської культури, півні, коти, песики, птахи, навіть чудернацька миша на довгому стеблі, що гризе колосок . . . Незвичайною технікою виконав мистець „Пса у квітах", білого, але черноокого, „Кота" . . . Якщо портрети кількох українських діячів, можливо, значно менше вдалі, то в тому альбомі справжнє захоплення викликають відомі, можна вже сказати — „Русичівські" сови. Ті сови, а особливо одна, виконана (це новий період у творчості К. Шонк - Русича) на витятій руками мідній платівці, розмальована й емальована — вона здобула мистцеві першу нагороду на минулорічній Осінній Виставці у Вашинґтон - Сквері в Ню Йорку, у відділі прикладного мистецтва, про що повідомляв „Віллляжер" з 15-го вересня 1966 року. Та ж газета мистців

„Сова", що принесла Константину Шонк-Русичеві першу нагороду на Осінній Виставці у Вашинґтон Сквері в Ню Йорку, 1966 року.

ще раніше повідомляла про успіх його іншої емалії — „Грибі".

На виставці в ЛМКлюбі ми й побачимо яких 20 мозаїк — зразків складного і рідко у нас плеканого мистецтва, та понад 40 емалій Константина Шонк - Русича. Емалії були відомі ще в княжому Києві, але з часом „призабулись". Над ними важко працювати, вони вимагають і мистецтва граверства, і малярських знань, і терпеливости, всього, що має — з допомогою невтомної дружини — мистець К. Шонк - Русич. Здається, що саме в ділянці ужиткового мистецтва, над яким вони обоє тепер працюють, К Шонк - Русич дійсно знайшов себе. Тонко відчуваючи природу, з її квітами, грибами, птахами, черепахами і „їм же ність числа", мистець закріплює її — і своє романтично - піднесене бачення світу — то на барвистих, повних краси емаліях, то у формі витятих з міді рослин, тварин, птахів і риб, прикрашених ніжними барвами, що їх дає ця техніка і вже натреноване відчуття та око мистця.

Самозрозуміло, кожен судить по-своєму й кожному може подобатись що-інше. Але в одному можемо бути спільно певні: виставка праць Константина Шонк-Русича не буде звичайною собі виставкою.

Л. П.

З НОВИХ ВИДАНЬ

Портрет доби

Мирослава Ласовська: повість „Під чорним небом", 1966, вид. Пробоєм, Торонто, стор. 207, літературна редакція Вячеслава Давиденка, обкладинка Володимира Ласовського.

По закінченні середньої освіти Мирослава Ласовська вивчала впродовж п'яти років рисунок у графіка Журавського. На еміґрації студіювала спів в Інсбруку у проф. Бурґера і продовжувала вивчати плястичне мистецтво у клясі різьбара Стовбуненка. З переїздом у Париж вчилась у співачки Фіґнер, у Горайн і в консерваторії Неррiні одержала першу нагороду. В Буенос Айресі, в Арґентині, була змушена покинути спів, і працювала у дитячому клюбі під проводом п. Ніни Онацької. Для дітвори почала писати невеличкі сценки, а згодом і більші твори, які ставлено на сцені того клюбу. В Україні ще була обзнайомлена з вимогами театру і здобула практичний досвід, виступаючи не раз на сцені. Згодом появляються її п'єси з упівською тематикою „Три ляльки", біографічні фрагменти з життя Лесі Українки „Оповідання старого дуба", містерія „Поет і чорт", а після переїзду до ЗДА — п'єса „Льодолом". В Ню Йорку Мирослава Ласовська веде молодечу драматичну студію в Осередку СУМА і вчить у школі українознавства при цьому ж Осередку. Вона має кілька ще не друкованих новель, оповідань для дітей, низку інсценізацій.

Повість „Під чорним небом" є вислідом творчої праці М. Ласовської в роках 1960 - 62. Тепер працює вона над романом з життя студентів перед другою світовою війною.

Одною з вартостей мистецького твору, є авторитет письменника, його значення і вплив на читачів. Прочитавши новий твір відомого і циненого письменника, читач радо переховує його у своїй бібліотеці. Проте буває, що й такий твір втрачає на значенні, коли письменник не дає нічого нового, не росте з новими творами, а лише використовує свою техніку писання для давно відспіваних пісень. З цієї зрозумілої причини важко дебютувати молодим автором і здобути признання своїм першим твором.

Мирослава Ласовська написала повість на високому мистецькому рівні. Вона має своєрідний динамічний стиль і без звичних у нас пачкувань стилевих засобів XIX століття. Вона опановує матеріял і не вдається у дрібничкові описи і епізоди, у фальшиві міркування, щоб таким засобом її твір став приступніший читачеві.

У повісті Мирослави Ласовської природа, герої або їхні одяги подані легкими нарисами, кількома словами, і тільки там, де це потрібно для атмосфери твору. Тільки у випадку коли героїня повісти Галочка зі своїм новим знайомим проходжуються уночі вулицями Львова, знаходимо докладніший опис:

„Раптом дорогу нам загороджує фронтон якоїсь старої кам'яниці. Ліхтарня оксамитними тінями поглиблює рисунок орнаментів на воротах. Різьблений камінь показує чистоту ліній і стрункість колонок, а зі старих стін будівлі вичаровує таємничу, трохи лячну казковість. Милуємося цією красою, обрамленою ґустою плетінкою гілок високих каштанів."

Народжується любов, і цю душевну ситуацію Галочки, авторка майстерно з'ясовує у вгорі наведеному фрагменті: несподіваний фронтон загороджує дорогу, але чистота ліній і стрункість колонок символізують надії на ясне, без небезпек і труднощів майбутнє. Є казковість, але вона лячна, і знову плетінка — символ лябіринту і безвихіддя. Історична будівля має своє окреме значення у з'єднанні Львів - Київ, у патріотизмі обох героїв із західніх і східніх областей України.

Ще один фрагмент-опис:

„З залізничого двірця до містечка далеко. Їдемо візком, запряженим у два карі, баскі коні. Я попереду, біля візника. Позаду Барбар з Бумом. Обабіч нерівного шляху поля. Витолочені, жалюгідні, вкриті рудуватими купинами. Це великі насипи з глини із викопів, що готуються під бункри. Вздовж кордону, у віддалі яких п'яти кілометрів, тягнуться ці насипи."

Дві сторінки далі:

„Золотисте осіннє передвечір'я. Сонце великою, червоною мискою спливає до обрію. Сусідка знавпроти, що принесла дві кварти свіжовидоєного молока, закінчує щоденну порцію спліток значущим хитанням голови.

— Ви йно дивіться на те сонце. Велике, як цебер, повний крови. Вам не треба й казати, що це значить. Самі добре знаєте. Будьте здоровенькі!"

В обох уривках натяки на війну, яка гряде.

Повість „Під чорним небом" твір психологічний. Переживання молодої жінки, яка перед першим приходом большевиків у Західню Україну намовила чоловіка залишитися. Він, колишній вояк визвольних змагань, опісля учитель, свідомий небезпеки, але не хоче противитися своїй наївній дружині.

Як і можна було передбачати, чоловіка ув'язнюють, і Галочка залишається сама з дитиною. Починається важке життя перших місяців окупації. Галочка в значній мірі втрачає під ударами долі свою наївність, але залишається надалі мрійливою жінкою, хоч твердої вдачі. Появляються в повісті нові типи людей — бюрократи московського режиму, байдужі до брутальности тих часів або й жорстокі, безоглядні у своїх доносах і підлещуванні начальству. Між ними людина чесна, що кохає Галочку, представник тієї частини національно - свідомого східньо - українського громадянства, яке любить свою батьківщину, не зважаючи на можливість тяжких наслідків. З другої сторони — підпілля, спротив новому окупантові, люди, які не знають, що таке відмовити наказові, коли йдеться про визволення вітчизни.

На такому тлі духове життя Галочки зазнає змін, поглиблюється і шляхетніє.

Доля ув'язненого чоловіка невідома. В таких умовах любов до молодого українця із східніх земель має трагічний зміст. Галочка мусить жити, мусить працювати і в тій праці добивається успіхів. При цьому вона виконує небезпечні завдання для націоналістичного підпілля. Ніхто не знає про ті зв'язки Галочки, але над нею постійна висить загроза.

Про свій душевний стан сама вона, після гострої розмови з одним із урядовців, каже: „Чому це мене життьові пригоди так сильно вражають? Кожна з них вгнітається в моє єство, деформує мою особовість і творить з неї нову, чужу мені особу."

І так із наївної Галочки залишилося ще тільки це „дас евіґ вайбліхе", що стає причиною хвилювань, а то й переочень у праці, які нова влада кваліфікує як навмисний злочин.

Темп подій зростає, трагізм поглиблюється аж до експльозивної ситуації, коли Галочку вивозять на заслання.

Картина доби, картина бездонно злого світу московського імперіялізму, якій протиставиться світ духа, світ національної моралі людини. Боротьба у повісті залишається фраґментом. Трагічний фінал повісти завершений надією. Галочка з дитиною й іншими в'язнями втікає на Захід після драматичної сцени, у якій один вартовий вбиває другого. Вбивник — знайомий Галочки. І коли донечка Мартуся схлипує з переляку, він каже до неї:

„ — Чого, мала, не сором плакати? Будь мужня, як твоя мати. Будеш?

— Буду . . ."

Юрій Тис

Нова повість Людмили Коваленко

(Людмила Коваленко „Проріcть". В-во Тризуб, Вінніпеґ, 1966, 256 стор.)

„Відома наша письменниця" Людмила Коваленко, авторка популярного „Рік 2245" і других книжок, недавно випустила в світ свій новий твір — „Проріcть". Ця книжка є другою частиною трилогії „Наша не своя земля"; перша частина, якої появилась рік тому це „Степові обрії", а третя частина незабаром вийде також друком. Не зважаючи на те, що всі вони складають одну цілість і тяглість подій, кожну з цих частин можна трактувати окремо, як самостійний твір.

Цього року, коли в нас відмічується 50-ліття відновлення нашої державности, „Проріcть" є влучним і цінним дарунком авторки читачам, бо насвітлює атмосферу та рівень національної свідомости пересічних інтеліґентних громадян на східніх землях України перед цією подією.

В „Прорості" з кожною сторінкою виразно виступає подвійний сюжет твору. Перший, найбільш очевидний і підставовий для другого — це розвиток життя молоденької учениці, пізніше студентки, Мусі Кульженко і її рідні.. Перед нами проходять Мусині захоплення, болі, дитяча любов, а потім справжнє кохання. Як проріcть, молода рослина, так само Муся стає зрілою і зустрічає своє життя разом із особистими та загальними проблемами кінця другого десятиліття в цім століттю.

Другий сюжет тут також є зв'язаний з знавою твору. На прикладах життя Кульженків авторка показує, як в ці часи росло почуття української національної свідомости, та які проблеми зустрічали українці під царатом. Навіть ще мала Муся це гостро відчула, коли їй прийшлось перейти вперше до міської школи у Петровському — а вона не вміла добре висловитись російською мовою, як там вимагали. Ще малою школяркою Муся запримічує інакше трактування українців, жидів та росіян, спостерігає російські погроми жидів та ставлення росіян до українців. Вона вичуває з розмови батьків, рідні та знайомих, що не всі є захоплені царатом чи навіть Росією, що другі бажають своєї окремої держави. Вона зустрічає різні політичні течії, і з допомогою майже випадкових життєвих обставин, переживань та спостережень, аж при кінці твору себе виразно визначує і коли упав царат, під час демонстрацій в Києві, не зважаючи на заклик іти в другими групами, Муся стає під синьо-жовтим прапором Центральної Ради.

Плинно і цікаво розвиваються події в „Прорості". Зокрема природніми та реалістичними тут є описи дитячих, а потім юнацьких переживань молодої героїні: її пригоди в школі, перші відкриття життєвих істин та розчарувань (коли їхню знайому образили, а потім вдарили, Муся спостерігає — „ось тепер вона плаче, бо їй болить спина. А коли ображав словами — вона не плакала . . . тіло важніше . . ."). Дуже цікаво описаний, такий типовий молоденькому віку, власний театр Мусі, в якого вона вкладала всі свої спостереження життя. Як і вперщій частині цієї трилогії, в авторки тут замітне інакше трактування героїв — жінок та чоловіків. Жінки звичайно описані з детальністю і з великим зрозумінням їхніх проблем. Вони частіше є добродійні, чесні і стійкі. З чоловіків, головно два є описані з очевидною симпатією (Ісалті та Боросик) — вони являються з найменшим числом неґативних прикмет; вони інакші від других. Мабуть саме тому, що вони такі відмінні — обидва вони були першою любов'ю (один Мусі, другий її матері).

В „Прорості" багато цікавих епізодів, спостережень і все це подано без зайвих розтягнень, пояснень. Пізнати, що авторка, Людмила Коваленко, звертала увагу майже на кожне написане слово. Цей твір є замітний своїм прямим, легким стилем, своєю безпосередністю — і тому його дуже приємно і легко читається. Його можна поручити всім, зокрема сучасній студіюючій молоді — для зрозуміння пізнього національного освідомлення та зв'язаних з цим наслідків.

Лариса Залеська-Онишкевич

НОВІ КНИЖКИ

ПОЕЗІЯ

Коваль Зореслава. ВІЛИЙ РЯСТ. Видавництво „Зоря". Брюссель-Лювен (1967). Формат: 215 x 134. Стор. 2 нп.+64 + 2 нп. (Офсет). (Збірка поезій українською та французькою мовами).

ПРОЗА

Галина Журба. ТОДІР СОКІР. На тлі історії роман І. „Наша Батьківщина". Нью-Йорк, 1967. Форм. 210 x 135 мм. Стор. 336. (Правопис і зовнішнє оформлення авторки).

МИСТЕЦТВО

LINO-BLOCK PRINTS by Szonk-Rusych. New York, 1966. Size: 273 x 210 mm. Pp. np. 48.

ЗБІРНИКИ

УСТ „Чорноморська Січ" — Нюарк, Н. Дж. ПРОПАМ'ЯТНА КНИГА З НАГОДИ 10-РІЧЧЯ ДІЯЛЬНОСТИ 1956-1966. Видання Ювілейного Комітету. (Нюарк), лютий 1967. Формат: 280 x 215 мм. Стор. 96 нп.

ЮВІЛЕЙНИЙ АЛЬМАНАХ ХОРУ „ДНІПРО" В КЛІВЛЕНДІ, ОГАЙО, 1955-1965. (Клівленд, 1966). Формат: 230 x 173 мм. Стор. 84 + 16 нп. (Офсет). Підготовили видання альманаху: Роман Чучкевич, Ірена Місько, Олег Мороз. Дорадник редактор Іван Ставничий).

КАЛЕНДАРІ

ЛЕМКІВСЬКИЙ КАЛЕНДАР 1967. Зредагував Юліян Бескид. Обкладинка роботи арт. М. Левицького. (3 з черги видання). Видання Організації Оборони Лемківщини, Торонто-Пассейк, 1967. Форм. 230 x 155 мм. Стор. 144.

ІЛЮСТРОВАНИЙ КАЛЕНДАР - АЛЬМАНАХ „КАНАДІЙСЬКОГО ФАРМЕРА" НА РІК 1967. Жвчник XLVII. Календар зредаґував Петро Пігічин. Накладом „Канадійського Фармера" Вінніпеґ (1967). Форм.: 255 x 185 мм. Стор. 160.

ІВАН МАНИЛО

КНИЖКИ І МИШІ

(БАЙКА)

В заокеанській стороні
Оселі пишні, осяйні.
Тут кожний має хату і до хати —
Комфорт повсюди пребагатий . . .
Але й таке буває тут в житті:
Вигоди є, а книги в забутті.

Один письменник-видавець
Навидавав книжок, — і звівся нанівець . . .
Книжки його лежать, мов гори,
Припавши пилом неозорим . . .
Тоді письменник і мудрець
(Ах, що за рішенець?!)
Розклав книжки в повітці й на печі . . .
Нехай читають миші уночі . . .

Ще Рильський так сказав: „Біда,
Як розум пилом припада . . ."
Та буде гірша ще біда,
Як книги сточить мишача орда!!

1966

С. Нагірна

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТИТУТ

Незамітно проходить довголітня праця Українського Музичного Інституту, що постав у 1952 р. в Ню Йорку під проводом великого ентузіяпста і музики Романа Савицького, людини широкої ініціятиви й невсипущої праці та при співпраці професійних музик, що доклали всіх зусиль, щоби цю українську музичну школу вдержати на відповідному рівні.

В дуже короткому часі постало багато віддділів УМІ по різних містах Північної Америки, які відразу розвинули жваву діяльність.

На сьогоднішній день УМІ в Америці нараховує 18 відділів, де вчиться 500 дітей. Їх обслуговує 60 кваліфікованих українських музик. Директором цієї великої інституції, себто Централі УМІ є д-р Зіновій Лисько, відомий науковець і композитор. Він очолює також відділ УМІ в Ню Йорку.

Педагогічний персонал УМІ в Ню Йорку працює в декількох відділах. Фортепіяновий — М. Байлова, В. Грудин, З. Лисько, Калина Чічка-Андрієнко, Г. Мирошниченко - Кузьма, О. Музиченко, М. Полевський, Е. Чапельська.

Скрипковий відділ — Р. Венке. Віольончельо — Л. Тимошенко - Полевська. Сольоспів — К. Таранова та Є. Крахно.

Крім того провадиться навчання обов'язкових теоретичних предметів: В Грудин, З. Лисько, О. Недільський і І. Соневицький.

Праця учнів виявляється в численних учнівських концертах, де рік-річно можна слідкувати за мистецьким ростом дітей. Для студентів, що закінчують УМІ, улаштовується самостійні дипломні речиталі. Також деякі професори роблять самостійні концерти своєї кляси учнів, де виступають дуже талановиті й добре підготовлені діти. Такі концерти збирають численну авдиторію. На таких виступах учні виявляють неабияку технічну зрілість, глибоку музикальність та переконливу інтерпретацію.

Відбуваються також концерти визначних учнів позанюйоркських та нюйоркського відділів. Звичайно такі концерти бувають у Карнегі Рісайтл чи в Стайнвей Голі. Крім того деякі здібні й пильні учні УМІ, кожного року, беруть участь у змаганнях молодих піяністів, які влаштовує американська Ліга Музичного Виховання. Наші діти вибиваються на перші місця й, як вибрані, виступають з великим успіхом на прилюдних концертах цієї Ліги в Тавн Голі чи Карнегі Рісайтл.

УМІ дбає також про національне виховання наших дітей, себто старається вщіплювати дітям любов до української музики, ознайомлюючи їхч із творами українських композиторів. УМІ докладає всіх зусиль, щоби вдержати на відповідному рівні цю одиноку українську музичну школу, яка стала інкорпорованою інституцією, себто стала рівнорядною з американськими музичними школами подібного типу.

УМІ не одержує, як американські музичні школи, ніяких субсидій. Тримається завдяки жертвенній праці гуртка професорів та Батьківського Комітету при УМІ, бо свідомий того, що кожний культурний нарід повинен плекати й музичну культуру. На жаль, ширші круги громадянства мало цікавляться працею УМІ. Ми майже не бачимо їх на концертах учнів. Ми не бачили їх також на „Товариській зустрічі", спеціяльно влаштованій для обміну думок з громадянством, що відбулася 18 грудня мин. року з цікавою мистецькою програмою та з принятям, що його приготовив Батьківський Комітет.

Оподаткування професорів УМІ та місячний даток на адміністрацію від кожного учня не вистачає на покриття щомісячних видатків УМІ (помешкання, платня адміністраторові, строєння і направа фортепіянів, друкування програмок, оголошення в часописах, оплата залі на учнівські концерти і т. д.)

УМІ потребує ще один фортепіян, щоб можна було робити фортепіянові ансамблі, які так подобаються публіці. Це дуже малі вимоги і можна було б їх легко осягнути, коли б зголосилося певне число добродіїв, прихильників УМІ, які давали б річно невеликий даток 5-10 дол., або жертвували одноразову допомогу.

Батьківський Комітет під головуванням п. С. Косович старається всіма силами допомогти УМІ та незаможним учням. Для цього кожного року влаштовує для дітей якусь музичну імпрезу з забавою та буфетом. Минулого року з великим успіхом ішла дитяча п'єса з музикою Зіновія Лиська „Золоте весілля". Дохід із цієї мпрези Батьківський Комітет призначив на чотири грошові нагороди для найталановитіших учнів УМІ. Крім того кожного року учні УМІ ходять з колядою. Дохід з цієї акції Батьківський Комітет (за рекомендацією професорів) призначає на допомогу здібним незаможним учням.

В біжучому шкільному році (1966-67) відбулися вже два учнівські концерти — 4. грудня мин. року та 29-го січня ц. р.

Виступали учні фортепіянової кляси таких професорів УМІ: М. Байлової, Е. Чапельської, Г. Мирошниченко - Кузьми, З. Лиська, О. Музиченка та М. Полевського.

За програмкою в останньому концерті виступали такі учні: 1. В. Лодзюк, 2. Г. Городинька — грає ніжно зі зрозумінням, 3. О. Шевчук — має сміливий удар, 4. Л. Свєнц, 5. І. Рудницька та З. Кордуба заграли дует чисто, 6. М. Луцький, 7. Ю. Кух — здібний, має природню техніку й темперамент, 8. З. Галібей — обдарована технічними здібностями, 9. О. Кузишин — музикальний, зріло інтерпретує, 10. С. Марко музикальний, ліпше підготовлений, ніж на попередньому виступі, П. А. Боб'як — здібна, виконала три трудні композиції, 124 Р. Малащук — відчуває, має технічну легкість, 13. О. Гаврилюк — зробила великий поступ. Виявляє музикальність і м'якість тону. 14. Л. Кравчук — музикально, 15. Л. Магун — добре працює, помітний поступ, 16. М. Дорош — в цьому році старанніше підготовляється. 17. М. Дармограй — пильно працює, 18. І. Тромса — у варіяціях Бетговена виявила свої технічні можливості, 19. М. Кандюк — прелюдію ґ-моль Шопена грала музикально, 20. М. Якимчук — здібна, помітна більша зрілість у виконанні, 21. В. Семущак — щораз краще віддає різнородність у якості тону, 22. Баранська — здібна і музикальна, 23. Б. Скафарик — здібний заграв „Інвенції" Баха, 24. З. Скафарик крім „Інвенції Баха" з легкістю виконала вальс ціс-моль Шопена, 25. А. Корсунь музикально заграла „Ліричну поему" М. Фоменка, 26. О. Баран зробила великий поступ, грає з любов'ю до музики, 27. О. Макарушка музикальна, добре виконала 'Інвенції Баха', 28. Н. Даниш надзвичайно музикальна й талановита. „Рондо капріціозо" Мендельсона виконала з глибоким зрозумінням і зі зрілою технічною легкістю. 29. М. Ковалів у труднімнім прелюді Рахманінова виявила, як звичайно, музичну зрілість і неабиякий талант.

З кляси віольончельо проф. Л. Тимошенко - Полевської виступали два учні. Молоденький Ю. Падковський поважно ставиться до праці. Видно великий поступ. Грає з інтузіязмом. Г. Сарач технічно дозріла, має співучий тон та інтелігентну інтерпретацію. Її гру слухається з насолодою.

В клясі сольового співу проф. К. Таранової та проф. Є. Крахна молодий співак тенор А. Юрків з кожним виступом виявляє більший поступ. Голос добре опертий на віддиху, тому з часом певно набере м'якости на вищих позиціях. Голос З. Дерлиці помітно розвивається. Найкраще звучить у середньому реґістрі.

З вище поданого огляду видно, що діяльність Українського Музичного Інституту в Ню Йорку проходить інтенсивно. Але праця була б повніша, та успішніша при більшій підтримці громадянства.

ВІСТІ З ТОРОНТА

Українська Кредитова Спілка відбула 26 лютого 23-ті річні загальні збори в приміщеннях УНО при вул. Коледж. УКСпілка, — це найстарша, чисельно найбільша і мастково найбагатша кредитівка в Торонті, білянсовий капітал якої дійшов вже до шести і пів мільйона дол. Довголітній голова УКСпілки — п. В. Ситник на загальних зборах сказав таке: „Ми щасливо започаткували нашу Кредитову Спілку і сьогодні українські кредитові спілки, — це поважна наша банкова мережа, без якої годі вже уявити життя української громади і тепер і на дальшу мету. У самому Метрополітальному Торонті члени наших кредитівок закупили коло десять тисяч домів. На самих морґеджах мають суму 10 мільйонів долярів, подібно з різними підприємствами, університетськими студіями і т. п."... Членство УКСпілки досягає до 5,000, з дуже відрадним явищем вступу в члени молодих — 430 членів, здебільша вже тут народжених, що не тільки стають членами, але включаються в ряди працівників і керівних органів. Новообраній дирекції Спілки і всім її керівним органам, бажаємо ще кращих успіхів. Щасти Боже!

Равт Української Преси успішно відбувся 25 лютого в залі церкви св. Покрови, де жюрі в складі: п-і Слави Фроляк, маляра Омеляна Теліжина і п. Богдана Синишина обрало на кралю української преси на рік 1967 Іванну Боднарук, контенстантку „Нового Шляху, а на княжни — Нусю Чепесюк („Український Голос") і Таню Ковальську („Наша Мета"); Бояринями, що репрезентують свої пресові видання, є: Калина Солонинка („Гомін України"), Ірка Пирожак („Ми і Світ"), Оля Сивак („Крилаті"), Христя Томків („Юнак"), Христина Малецька („Батьківщина"), Оля Огоновська („Нові Дні"), Оля Баран („Молода Україна"), Маруся Наумчак („Дороговказ"). Кожна учасниця конкурсу одержала Енциклопедію Українознавства в англійській мові видання УНС, яких 1 примірник уфундував УНС, а решту українські фірми і професоналісти. Церемонію коронації кралі і княжних довершив міністер суспільної опіки І. Яремко. З приємністю треба ствердити, що стара і добра традиція нашої преси, ще з рідних земель, у виборі пресових краль, знайшла добре і правильне приміненння в Торонті.

Мистець М. Левицький в другій половині лютого виїхав до Австралії, до м. Літкомбі, де він здобув першенство у розписаному конкурсі церкви св. Андрія, на проєкт ікон як напівпрозорі вітражі. До конкурсу запрошено було 9, переважно українських мистців, місцевих і з-поза Австралії. Артист маляр М. Левицький запроєктував на папері натуральний розмір, у кольорах спеціяльно дібраних для прийнятої техніки, 20 ікон, а саме 6 великих намісних ікон, 4 евангелисти, 8 празничних ікон і декоративні символи під престол і тетрапод. Мистецька комісія конкурсу під головуванням Я. Микитовича запропонувала М. Левицькому намалювати велику композицію Тайної Вечері на запрестольній стіні. Торонтці, горді за свого мистця, бажають йому щасливої дороги, повного вдоволення у праці, та скорого повороту. Маестро має в пляні відвідини в Індії, Греції та інших країнах.

Шевченківські святкування, — імозантні масові Шевченківські концерти рідношкільної дітвори й молоді в Торонті стали вже традиційними. Масовими концертатами популяризується не тільки культ Шевченка, а плекається культуру живого слова, пісні, ноші. Масові Шевченківські концерти рідних шкіл в Торонті щороку проходять з великим успіхом, організатором їх є Об'єднання Українських Педагогів Канади. Цьогорічний концерт Рідних шкіл відбудеться 26 березня в Українському Домі при вул. Кристі. Підготовка до концерту відбувається. В програмі: пісні у виконанні збірного дитячого хору інсценізації, мелодеклямації, та деклямації. Слово про Шевченка виголосить письменник Роман Завадович з Шикаґо. Окремо відбудеться другий концерт для учнів курсів українознавства.

Збори Відділу ч. 432, — найбільший відділ УНС ч. 432 у Канаді відбув річні загальні збори в спортовій залі УНО, 297 Коледж вул. Зборами проводила президія в складі: мґр. В. Матейко — голова, В. Піньковський — секретар, якого було обрано на фін. секретаря. На голову відділу обрано делеґата на 26-ту Конвенцію — п. Вавррова. Того ж дня відбули свої збори ще два відділи УНС, а то відділ ч. 458 в Торонті, та відділ 464 в Ошаві. Збори відділів мають чимраз більше число присутніх. Щораз краще і більше право громадянства в нашій громаді здобувають собі відділи УНС, а збори, це не формалістика, а журба за працю і ріст заслуженої установи. З приходом нових членів, приходять нові люди до праці, вони активізують її і мають успіхи. В усіх трьох зборах участь брав і зложив привіти голова округи. Є надія, що новообрані управи відділів, а головно великого відділу 432, доложать всіх сил й старань для дальшого росту.

Патронат НТШ повідомляє, що вже невідклично 3 червня відбудеться зустріч з головним редактором ЕУ проф. д-р В. Кубійовичом. Проситься всі наші товариства і організації не плянувати на той день ніяких імпрез з огляду на особливу вагу справи. Закінчення видання нашої національної УЕ — це справа нас всіх, це справа чести всієї української спільноти.

В. Дідюк

БАТЬКИ! Зв'яжіть замолоду ваших дітей з найстаршою найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб запевнити їм кращу будучність, а нашій громаді у вільному світі нового свідомого члена!

В АМЕРИЦІ І В СВІТІ

ОПЕРА МЕТРОПОЛІТЕН в НЮ ЙОРКУ має недобір $ 3-ох мільйонів, і тричленна комісія з Ради Директорів має повести кампанію, щоб зібрати цю суму на покриття цього високого дефіциту. Директор опери Антоні А. Блісс подає три причини, які спричинили цей дефіцит. Нове приміщення в Линкольн Центрі було готове на три, до п'ять місяців пізніше, ніж плянувалося, тому опера мала п'яти місяців пізніше, ніж плянувалося, тому опера мала платити понаднормові ціни за працю, щоб все було готове на початок сезону. 2. Оркестра підписала новий контракт про працю, що вимагає більших фондів. 3. Метрополітальна оперова компанія, яка дає вистави поза Ню Йорком вже другий рік, сподівається $ 1.5 мільйонового дефіциту.

МОСКОВСЬКА „КРАСНАЯ ЗВЕЗДА" ТВЕРДИТЬ, що ЗДА змагають до замирення з Комуністичним Китаєм однаково в справах В'єтнаму і цілої південної Азії, як щодо прийняття Комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй. Названий орган совєтських збройних сил закидає Америці плянування „змови" з Китаєм проти Совєтського Союзу. З свого боку Комуністичний Китай постійно закидає Совєтам, що вони злигуються з ЗДА проти Китаю.

У МОНРОВІЇ, НА ЗАХІДНЬОМУ УЗБЕРЕЖЖІ АФРИКИ, РОЗБИВСЯ наприкінці минулого тижня великий бразилійський літак, що летів з Бейруту до Ріо де Жанейро, маючи 70 пасажирів і 19 членів залоги. Літак розбився за дві милі від летовища, на якому мав приземлитись. Згинуло 48 осіб, між ними один американець та 5 осіб в будинку, за який зачіпив літак.

СПОРТ

редагує В. СОХАН

КАЛЕНДАРЕЦЬ ЗМАГАНЬ УКРАЇНСЬКИХ КЛЮБІВ

„Чорноморська Січ", Ньюарк — Португальський СК, Ньюарк, мистецькі змагання Американської Футбольної Ліги відбудуться в неділю, 12-го березня, о год. 2.30 по полудні на грищі Айронбавнд при Вільсон евню в Ньюарку.

УСК Ню Йорк — Бруклин СК, мистецькі змагання „Великої Десятки" Німецько-Американського Футбольного Союзу відбудуться в неділю, 12-го березня о год. 1.45 на грищі „Метрополітен Овал" у Маспет, Н. Й. На цьому ж грищі о год. 3.30 другі змагання „Великої Десятки": Н. Й. Гунгарія — „Джуліяна".

ТУРНІР ВІДБИВАНКИ ЮНАКІВ І ЮНАЧОК ЗА ПЕРШІСТЬ СУАСТ-СХІД

В суботу і неділю, 18-го і 19-го березня, в залі Української Централі в Пассейку, Н. Дж., відбудеться турнір відбиванки юнаків та юначок за першість СУАСТ-Схід. Організатором турніру є Головна Управа СУМА, а господарем Осередок СУМА ім. ген. М. Тарнавського в Пассейку. Кермуватиме турніром ланковий відбиванки СУАСТ-Схід, який визначить членів Суддейської Комісії. Зголошення дружин юнаків і юначок до участи в турнірі приймає, разом із оплатою $10 від дружини, до 11-го березня включно:

Mr. E. Hanowskyj,
c/o Ukrainian American Youth Ass'n, P.O. Box 211,
Cooper Station, New Jork
N.Y. 10003

Турнір почнеться в суботу рано, о год. 10-ій, зараз після льосування гор. В цьому турнірі за першість СУАСТ-Схід можуть взяти участь дружини юнаків і юначок до 18 років всіх українських спортових товариств та організацій української молоді.

Рівночасно відбуватиметься відбиванковий турнір за мистецтво дружин організацій молоді, в якому можуть взяти участь дружини, складені із змагунів і змагунок у віці понад 18 років.

В РОЧЕСТЕРІ ВІДБУДЕТЬСЯ ТУРНІР КРУГЛІВ УНСОЮЗУ

Другий Річний Турнір Круглів Українського Народного Союзу відбудеться в суботу, 15-го квітня в Рочестері, Н. Й. До участи в турнірі можуть голоситися кругольні дружини зложені з 5 змагунів, які мусять бути членами УНСоюзу. Дружини переможці одержать крім чаш також грошові нагороди: за перше місце в групі чоловіків — $500, а за друге $300, за перше місце серед жінок — $200, а за друге — $100.

Зголошення дружин до участи, разом із оплатою по $25 від кожної дружини, приймає вже Крайовий Комітет Кругольного Турніру УНСоюзу на адресу:

National Bowling Tournament Committee U.N.A.
81 - 83 Grand Str. Jersey City, N. J. 07303

або теж члени Комітету на такі адреси:

Andrew Jula, 15 Sands Ave. Ambridge, Pa. (412) 266-2686
Helen Olek, 2151 N. Lorel, Chicago, Ill. (312) 237-9662
William Hussar, 35 Hardison Rd. Rochester, N.Y. (716) 544-6479

Турнір закінчиться бенкетом із врученням нагород переможцям, та балем, які відбудуться в залі Українсько - Американського Клюбу при 292 Гадсон Евню в Рочестері, Н. Й.

— o —

СІМКОВИЙ ТУРНІР У ШИКАҐО

„Крила" — „Ютс" 4:2
„Леви" — „Швабен" 0:3

Шикаґо, 26-го лютого. — У шостому крузі гор сімкового футбольного турніру українська дружина СК СУМА „Крила" здобула першу перемогу над сербською дружиною з рахунком 4:2. Завдяки здобутим точкам „Крила" піднеслися на табелі Першої Дивізії турніру з дев'ятого на сьоме місце, маючи на своєму рахунку 4:8 точок і відношення воріт 6:9. Останні змагання найбільше замітні теж і тим, що сумівський напад вперше стрілив ворота на цьогорічному турнірі і то відразу аж 4. Стрільцями воріт для „Крил" були: Стрільчук на 3-ій хвилині, Абрамюк на 5-ій, Петраш на 15-ій, та Чернюк на 17-ій хвилині зустрічі. Сербська дружина спочатку вела двічі, але опісля „Крила" не лише вирівнювала, але і закріпили перемогу, яка дає сумівській дружині надію вдержатися на такому місці в турнірі, що вона зможе запевнити собі місце в наступному турнірі. Воротар „Крил" Боднар врятував свої ворота від трьох небезпечних ситуацій під воротами. Склад „Крил": Боднар, М. Куляс, Дудзяк, Абрамюк, Стрільчук, Чернюк, Петраш і Мединський.

„Леви" потерпіли несподівано високу поразку, вже другу в турнірі, в зустрічі з німецькою дружиною Швабен" рахунком 0:3. Після цієї програної „Леви" втратили вже всякі надії на перше, а навіть і інше краще місце у Вищій Дивізії. Вони зійшли з третього місця на п'яте з точками 7:5 та відношенням воріт 7:8.

Останньо відійшли від „Левів" до професійної дружини „Шикаґо Спирс" змагуни Крат і Кампос, а до німецьких „Кікерс" змагун Дойле. Брак цих змагунів відчуває дружина „Левів", головно лінія нападу, яка не має добрих стрільців. „Левам" остали ще три гри сімкового турніру, а саме з „Ґрін Вайт", „Кікерс" і „Олімпікс". Можна передбачати, що „Леви" займуть в кінцевій табелі Вищої Дивізії турніру шосте або сьоме місце.

Склад „Левів": Банах, Медина, Бульба, Еліяшевський, Нога, Гевара, Руїз, Полюхович, Шлапак. Глядачів — 2,570.

Петро Головатий

— o —

ТОВАРИСЬКІ ЗУСТРІЧІ КЛК НЮ ЙОРК

Карпатський Лещетарський Клюб з Ню Йорку започаткував гарний звичай товариських зустрічей для членів з родинами і симпатиків Клюбу. Перша така вечірка відбулася 28-го лютого 1967 в приміщеннях „Єгер Гавз" в Ню Йорку з участю близько 40 осіб, переважно членів КЛК. Товариські вечірки Карпатського Лещетарського Клюбу мають відтепер відбуватися раз у місяць кожного першого вівтірка у приміщеннях „Єґер Гавз" при Лексінґтон евню і 85-ій вулиці в Ню Йорку. Управа КЛК і його члени вітатимуть радо на цих вечірках як гостей не лише родини членів Клюбу але і приятелів — симпатиків Клюбу.

— o —

„СТ. ДЖЕРАРД" — „ЧОРНОМОРСЬКА СІЧ" 3:2 (0:2)

Балтимор, 5-го березня. — В цих мистецьких змаганнях Американської Футбольної Ліги місцева дружина „Ст. Джерард" несподівано перемогла футболістів „Чорноморської Січі" з Ньюарку, які вели до половини зустрічі 2:0. Ворота для „Ч. Січі" здобули: Дж. Бест і Д. Дімейн.

На змаганнях було чимало глядачів українців, які опісля гостили змагунів „Ч. Січі" в домівці новоствореного УСТ „Дніпро", Балтимор.

МЕЛЬНИЧУК У ГОКЕЙНІЙ ЗБІРНІЙ ЗДА

Люцерна, Швайцарія, 7-го березня. — Збірна ЗДА, яка виїхала до Европи на гокейні мистецтва світу збірних аматорів, що відбудуться вкоротці в столиці Австрії Відні, відбула товариські змагання із репрезентацією Швайцарії. Ця зустріч закінчилася перемогою американської дружини з рахунком 4:2. Двоє воріт для збірної ЗДА здобув Ґері Мельничук.

Шикаґо, Ілл.

ЗУСТРІЧ УПРАВИ ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЕДАГОГІВ З ГРОМАДЯНСТВОМ

(М. Г.) Заходом місцевого відділу ОУП в ЗДА відбулась тут 4-го лютого зустріч Головної Управи Об'єднання Українських Педагогів ЗДА з українським учительством та громадянством Шикаґа. Голова „Учительської Громади", дир. М. Ременюк відкрив зустріч, привітав учителів та представників громадських організацій і преставив прибулих членів управи з Клівленду — дир. О. Дуб, проф. В. Іванчука, з Дітройту — дир. І. Білоуса, проф. І. Сточанського, проф. Ф. Любінецьку, як також членів управи з Шикаґа.

Голова ОУП, дир. Ю. Назаревич попросила присутніх повстати з місць і однохвилинною мовчанкою вшанувати всіх учителів, що відійшли у вічність, поінформувала про Установчі Збори в Дітройті та заявила, що „Учительські Громади" зачинають новий етап життя, бо зцентралізовані зможуть розвинути працю в ширококазкроєних рямцях. Дир. І. Білоус привітав зібраних від Голови Шкільної Ради УККА, проф. д-р Е. Жарського.

Програмову доповідь про цілі і конкретні завдання ОУП в ЗДА та його ролю в американсько - українській громаді виголосив мґр. М. Губчак.

Молодь школи українознавства „Учительської Громади" під проводом проф. Ю. Сидоровича виступила з мистецькою програмою і захопила слухачів гарним та вдалим виконанням. При спільній вечері розвинулась ділова дискусія, якою проводив дир. А. Антонович. Всі дискутанти (19 осіб) висловили радість, що українське вчительство організується, та запевняли про моральну і матеріяльну піддержку для задумів ОУП.

На другий день Гол. Управа відбула засідання, устаоила докладний плян праці та ухвалила важливі постанови. Між іншим постановлено проголосити „Виховно-Шкільний Фонд Молоді", запляновано відбути Світовий З'їзд Українських Педагогів в рямках Світового Конґресу Вільних Українців, зголосити приступлення ОУП до УККА, вислати звернення до Владик Українських Церков з проханням про співпрацю у вихованні молоді в рідному дусі та звернутися до наших асекураційних союзів про фінансову допомогу для рідного шкільництва.

Д. ПАВЛИЧКО ДІЄ І В ПЕРЕКЛАДАХ

У „Літ. Україні" з 3-го березня поміщено кілька перекладів із сучасної польської поезії, між ними й вірш Анджея Кульневича „Говорю про Україну", в перекладі Дмитра Павличка. У вірші такі „порівняння": „Розтяв, як тісто, трактор Гордіїв вузол — власніть" і т. п., є заклик: „Кинем на сміття історії старий календар", є і таке попередження (кому?):

„Якби ще раз до горла кат
Вовчиськом скочив, Україно,
З тобою стане твій польський брат,
Схопивши міцно карабіна"...

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

СУБОТА, 11-го БЕРЕЗНЯ 1967 р.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. Місячні збори В-ва св. І. Хрестителя — 270 Відд. о год. 7-ій веч. в УНДомі, 90 Fleet So. Пригадується вирівняти залеглі вкладки та прийти на збори. — Управа.

СУБОТА, 18-го БЕРЕЗНЯ 1967 р.

ЧЕСТЕР, Па. Квартальні збори Т-ва Т. Шевченка — 156 Відд. в 7:30 год. веч. Проситься членство прибути. — В. Новак, секр.

НЕДІЛЯ, 19-го БЕРЕЗНЯ 1967 р.

ПАССЕЙК, Н. Дж. Місячні збори Т-ва І. Франка — 97 Відд. о год. 2-ій по пол. в церковній залі, 47 Говп Евені в Пассейку, Н. Дж. Проситься членство прибути. — Управа.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Б-ва св. Йосафата — 217 Відд. о год. 2-ій по пол. в Укр. Амер. Клюбі, при 292 Гудсон Евені. Проситься чл. прибути на збори на час і вирівняти свої залеглості. — В. Колданський, секр.

ТАРЗАН, Ч. 5775. Знищення села!

— Коли був клопіт із котами, то чому не вислали проти них ловців? — питав Тарзан. — Чому ж поліція?

— Внаслідок одного дивного випадку, — відповів Джансон. — Тварини заатакували фарму і вбили всіх мешканців...

— Слідство виявляє, що всі їхні гроші і дорогоцінності вкрадено!